
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Moya Cerón, Ana; Vilar, Mercè, dir. La música i l'alumnat amb TEA : intervenció en dos casos en un centre educatiu ordinari. 2013. 50 pag. (1140 Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/112275>

under the terms of the license

Universitat Autònoma de Barcelona

Curs 2012-2013

**TREBALL
DE FI DE
GRAU**

La música i l'alumnat amb TEA: Intervenció en dos casos en un centre educatiu ordinari

Ana Moya Cerón

Grau d'Educació Primària | Menció NEE

ÍNDEX

	Pàg.
1. INTRODUCCIÓ I DEFINICIÓ DEL PROJECTE	-3-
2. MARC TEÒRIC	-4-
3. OBJECTIUS GENERALS I ESPECÍFICS/ HIPÒTESI	-8-
4. DISSENY DE LA RECERCA	-11-
4.1. Metodologia: anàlisi qualitatiu	-11-
4.2. Població i mostra	-11-
4.3. Instruments per a la recollida de dades	-12-
5. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DE LA INFORMACIÓ RECOLLIDA	-13-
6. DISCUSSIÓ DE RESULTATS	-13-
7. CONCLUSIONS/PROPOSTES	-21-
8. CONSIDERACIONS FINALS	-23-
9. BIBLIOGRAFIA	-24-

Índex de Taules

- Taula 1: Quadre-resum de la planificació de les sessions adjuntes a l'Annex 3.	-10-
- Taula 2: Anàlisi i interpretació de les dades recollides durant les 4 sessions amb la Judit i en Pau.	-14-

Índex d'Annexos

- Annex 1: Glossari	-27-
- Annex 2: Avaluació inicial de la mostra	-29-
- Annex 3: Planificació de les sessions	-32-
- Annex 4: Transcripcions dels vídeos de les sessions	-34-

1. INTRODUCCIÓ I DEFINICIÓ DEL PROJECTE

<<El llenguatge és l'instrument que facilita la relació i és una de les eines amb les quals compta el nen per actuar sobre la realitat. Per això, tota intervenció amb aquesta tipologia d'alumnat, com amb qualsevol altra, haurà de tenir-lo com un marc de referència i com a motor de treball. Les dificultats de comunicació dels alumnes amb TEA ens fan plantejar el desenvolupament de les habilitats de comunicació com l'objectiu essencial de la seva educació. Ajudant a establir les funcions comunicatives es podran evitar els problemes de comportament. Ens trobem amb alguns alumnes que no han accedit al llenguatge oral, però que tenen altres formes de comunicació (conducta, gestos). En tots els casos hem de prioritzar estratègies de comunicació, sigui oral o mitjançant un altre canal per assolir una major interacció social.>>

Hortal, C., Miró, R.M. i Querol, C. 2010: Mòdul 6 – Pràctica 2

Aquest petit paràgraf és una mostra del marc teòric en el qual es basa la meua recerca. Aquest és un treball d'investigació qualitativa centrat en l'estudi de dos casos d'infants amb Trastorn de l'Espectre Autista (TEA). A partir dels meus coneixements musicals, de la cerca i anàlisi bibliogràfica sobre la música i l'alumnat amb TEA i de les meves experiències i observacions durant les pràctiques realitzades als centres educatius durant la carrera, vaig voler realitzar aquesta petita recerca per comprovar si la música pot ajudar al desenvolupament de la comunicació i les habilitats socials en l'alumnat amb TEA ja que són àrees que tenen alterades qualitativament. En aquest sentit la meua recerca pretén verificar si la música pot oferir aquestes estratègies de comunicació i ser un d'aquests canals dels quals parlen Hortal, C., Miró, R.M. i Querol, C. (2010) en la cita textual anterior que cal prioritzar per assolir una major interacció social. Així doncs, a partir d'aquest objectiu més general em vaig plantejar la següent hipòtesi: *La interpretació instrumental afavoreix el desenvolupament de la comunicació i habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca, gràcies a la interacció a través de l'instrument.*

Per verificar la meua hipòtesi he dut a terme tres sessions individuals amb cada infant de la mostra de la meua recerca, en les quals s'han realitzat diferents activitats a través de la interpretació instrumental, i una quarta sessió conjunta. Puc avançar que després de realitzar les sessions amb els infants i analitzar, interpretar i fer la discussió de la informació recollida i dels resultats obtinguts, he pogut verificar la meua hipòtesi encara que el nombre de sessions realitzades ha estat insuficient per tal d'observar una evolució en aquest desenvolupament de la comunicació i les habilitats socials.

Els motius pels quals he triat la música i el TEA com a temàtica en la meua recerca són diversos. En primer lloc, un dels motius és el meu interès tant personal com acadèmic pel que fa al TEA ja que estic cursant la menció de Necessitats Educatives Específiques (NEE) i, aquesta temàtica en concret, és un dels trastorns que més m'interessava i em cridava l'atenció. En segon lloc, un altre motiu ha estat el meu interès personal per la música. La música forma part del meu dia a dia ja que des de ben petita vaig estudiar al conservatori i gran part de la meua pràctica professional i dels meus hobbies giren en torn a la música. Per últim, durant aquest curs he realitzat pràctiques en una escola ordinària amb una Unitat de Suport a l'Educació Especial (USEE) d'infants amb TEA i és per això que he pogut plantejar aquest treball com un estudi de dos casos gràcies a la conformitat i disponibilitat de les famílies i professionals del centre educatiu. Així doncs, tot això ha fet que tingui un interès

personal com a futura mestra en conèixer quina relació pot haver-hi entre aquests dos àmbits, la música i les NEE i, més concretament, entre la música i l'alumnat amb TEA.

En relació a l'estructura i el contingut d'aquest treball, després d'aquesta introducció s'inclou un marc teòric que sintetitza la cerca i anàlisi bibliogràfica en la qual es basa la meua recerca i que, alhora, dona peu al següent apartat on s'estableixen els objectius i la hipòtesi de treball. Posteriorment, es presenta el disseny de la recerca i, a continuació, es fa l'anàlisi i interpretació de la informació recollida per tal de fer seguidament una discussió dels resultats obtinguts. La recerca finalitza amb les conclusions que he extret d'aquest estudi de casos i amb unes consideracions finals i una autoavaluació en relació al treball de fi de grau. Per últim, la bibliografia i els annexos conclouen aquest treball. Pel que fa als annexos, he inclòs un glossari amb alguns conceptes claus utilitzats en aquest treball i que cal conèixer per tal de comprendre el seu contingut.

2. MARC TEÒRIC

En aquest apartat es fa un recull de diverses aportacions que diferents autors han fet en relació a la música i el Trastorn de l'Espectre Autista (TEA) i que són la base bibliogràfica d'aquest treball i a partir de les quals he elaborat els objectius, la hipòtesi i el disseny de la meua recerca. Aquestes aportacions estan organitzades en apartats segons les diverses temàtiques o aspectes comuns que he anat trobant i coneixent durant la meua cerca i anàlisi bibliogràfica sobre la música i el TEA.

2.1. Trastorn de l'Espectre Autista (TEA)

Segons Hortal, Miró i Querol (2010), el Trastorn de l'Espectre Autista (TEA) és un trastorn del desenvolupament, no una malaltia, causada per un dany neurològic que afecta el desenvolupament normal del cervell en les següents àrees: interacció social, raonament i habilitats de comunicació. En paraules d'aquests autors: "L'autisme és una síndrome, no és una malaltia i, per tant, no existeix cura. Es pot millorar la qualitat de vida de qui ho pateix i ensenyar-li noves habilitats amb la intenció de fer-lo més independent." (2010: Mòdul 2 – Pràctica 1).

El text revisat del manual diagnòstic i estadístic dels trastorns mentals DSM-IV-TR (2002), inclou els criteris diagnòstics del TEA dins dels Trastorns Generalitzats del Desenvolupament (TGD). Els TGD es caracteritzen per alteracions qualitatives en tres àrees de desenvolupament: relacions socials, comunicació, i conducta i interessos. Dins del TGD trobem diferents trastorns: el trastorn autista, el trastorn de Rett, el trastorn desintegratiu infantil, el trastorn d'Asperger i el trastorn generalitzat del desenvolupament no especificat. Aquests trastorns solen aparèixer en els primers anys de vida.

La recent publicació de la cinquena edició d'aquest manual de l'Associació Americana de Psiquiatria contempla importants canvis en relació amb els TGD. Tal i com explica la "Federación Autismo Andalucía" (2013), en aquesta darrera edició desapareix el terme TGD i tots els trastorns que incloïa queden englobats dins del Trastorn de

l'Espectre Autista de manera que ara només es parlarà de TEA. Aquest canvi important pretén posar èmfasi en l'Espectre, és a dir, en el ventall de les àrees afectades d'aquests trastorns alhora que elimina les dificultats que sovint implicava delimitar cadascun dels trastorns inclosos dins dels TGD. Un altre canvi important a destacar són els criteris diagnòstics del TEA. Mentre que fins ara aquests trastorns es caracteritzaven per una alteració qualitativa en les tres àrees de desenvolupament abans esmentades, la nova edició del manual només contempla dues àrees afectades ja que considera la comunicació i les relacions socials com a una única àrea i manté la conducta i els interessos restrictius i estereotipats com una segona àrea alterada. Alhora, també cal destacar que la síndrome de Rett que s'incloïa dins dels TGD, no és considerada Trastorn de l'Espectre Autista ja que els símptomes autistes només apareixen en una de les fases d'aquesta síndrome.

Pel que fa als símptomes, les persones amb TEA tenen alterats els codis comunicatius verbals i no verbals, tant en la vessant expressiva com en la comprensiva. Les dificultats per entendre tot allò que sigui abstracte fa que tinguin una comprensió literal del llenguatge i, per tant, no són capaços d'entendre les ironies, les bromes, etc. També presenten un dèficit d'empatia i dificultats per posar-se en el lloc de l'altre. El DSM-IV parla de TGD ja que les persones amb TEA tenen dificultats en tots els aspectes del seu desenvolupament independentment de l'etapa evolutiva en la que es trobin (Cuxart i Sanahuja, 2013). És important que el treball de la comunicació sigui un objectiu prioritari ja que si li proporcionem estratègies de comunicació evitarem també problemes de conducta. (Horta et al., 2010)

Les persones amb TEA tenen dificultats per entendre a les persones i relacionar-se amb l'entorn que els envolta i amb ells mateixos perquè no comprenen les exigències del context, la qual cosa els provoca ansietat i dificultats d'aprenentatge afectant el desenvolupament emocional i cognitiu de l'individu. A nivell cognitiu, tenen dificultats a l'hora d'integrar i organitzar la informació perceptiva. També tenen dificultats a l'hora de fer abstraccions ja que tenen alterades les funcions simbòliques. Això fa que el seu llenguatge, pensament i joc tinguin unes característiques concretes. No tenen un llenguatge funcional sinó que és *ecolàlic* (Veure Annex 1, pàgina 27), literal i tenen dificultats en la comprensió. Alhora, són molt rígids mentalment i les dificultats per simbolitzar fa que tinguin un *joc simbòlic* (Veure Annex 1, pàgina 27) poc desenvolupat ja que els costa imaginar allò que no sigui observable en aquell moment. Una altra característica és el dèficit d'empatia ja que no comprenen les conductes dels altres i no saben anticipar-les i coordinar-les amb les seves de forma coherent. També cal destacar que són persones amb uns interessos restringits i un patró d'activitats no diversificat i estereotipat. (Horta et al., 2010)

Pel que fa les alteracions en la conducta i els interessos, presenten un patró d'activitats i interessos restringit i estereotipat, és a dir, que tenen uns interessos molt concrets i les activitats que realitzen no són diversificades. Un altre símptoma és la rigidesa mental i conductual. (Cuxart i Sanahuja, 2013)

El TEA és un trastorn molt heterogeni amb molts graus d'afectació i, per tant, els símptomes es poden manifestar amb diferents intensitats en cada individu i la gravetat d'aquests pot ser molt variable d'un cas a un altre. Les nenes amb TEA solen tenir un pitjor pronòstic que els nens. (Cuxart i Sanahuja, 2013)

<<El comportament inadequat no ha de considerar-se específic del TEA, sinó conseqüència de les seves dificultats d'adaptació, expressió de les seves relacions amb l'entorn. Quan diem que és una forma de comunicació no estem dient que el nen utilitzi aquestes conductes intencionadament per expressar desitjos. En realitat el nen sent una necessitat que no sap expressar i per això mostra comportaments problemàtics que haurem d'interpretar per identificar què li passa, què vol i què no vol.>>

Hortal, C., Miró, R.M. i Querol, C. 2010: Mòdul 2 – Pràctica 2

2.2. La música com a llenguatge

La música és un llenguatge que influeix en les diferents àrees de desenvolupament de l'individu. Seguint a Sierra (2010), la música és un llenguatge expressiu i comunicatiu que influeix en el desenvolupament de l'infant ja que la música afavoreix el desenvolupament motriu, afectivo-emocional, cognitiu i psicofisiològic d'aquest. Les vivències musicals que els nens tinguin durant la seva infància a través d'instruments senzills, el cos o la veu afavoriran aquest ús de la música com a llenguatge. L'autora afirma que "Las experiencias musicales de participación activa [...] son el medio idóneo para promover el desarrollo intelectual, físico, sensorial y afectivo-emocional de los niños/as" (Sierra, 2010: 6). Segons Nuzzi, Marsimiani i Baetti (2011: 86) "la música es un lenguaje que facilita la socialización de los individuos y les implica el uso de un sistema expresivo que no encuentra paralelismo en otros sistemas simbólicos". Està provat, a més que es continua investigant, que les persones tenen unes aptituds musicals innates que podran desenvolupar i ampliar, la qual cosa implicaria que el llenguatge musical seria un altre llenguatge que qualsevol persona podria utilitzar per comunicar-se. En aquest sentit, els autors de l'article diuen, citant a Vilar (2004: 87):

<<Puede afirmarse, por consiguiente, que el ser humano posee una predisposición innata para la manifestación de conductas musicales, que le permiten usar y comprender unas determinadas formas de emisión sonoras (diferentes de las del habla) a las que puede otorgar un sentido expresivo y comunicativo. Por esta razón la música se considera un lenguaje, se convierte en un instrumento de expresión individual y de comunicación entre los miembros de una sociedad, en el que confluyen tres valores fundamentales: percepción, expresión y comunicación, que le confieren una dimensión equiparable a la de otros sistemas de lenguaje utilizados por el hombre.>>

Bernal, Espelde i Rodríguez (2010) també parlen sobre aquestes aptituds musicals innates i afegeixen que el seu desenvolupament es podrà realitzar amb la interacció de la música amb el context social.

2.3. Música i llenguatge

Diferents autors (pedagogs, metges, investigadors, etc.) coincideixen en la influència de la música en l'aprenentatge del llenguatge ja que ambdós tenen característiques en comú. S'ha descobert que el processament del llenguatge i la música instrumental al cervell estan superposats i que l'educació musical pot afavorir la millora en l'ús del llenguatge dels nens dislèxics o autistes perquè la música activa vincles entre diferents parts del cervell (Leganés, 2012).

Seguint a Lacárcel (1990), s'ha comprovat que la musicoteràpia té efectes positius en relació amb el llenguatge ja que permet millorar l'articulació, la qualitat de la veu, el fraseig, la locució i desenvolupa la discriminació del llenguatge entre d'altres.

2.4. Musicoteràpia

<<La musicoterapia la consideramos como la terapia basada en la producción y audición de la música, escogida ésta por sus resonancias afectivas, por las posibilidades que da al individuo para expresarse a nivel individual y de grupo, y de reaccionar a la vez según su sensibilidad, y también al unísono con los otros.>>

Lacárcel, J. 1990: 9

La musicoteràpia no és una teràpia alternativa ni una cura sinó que utilitza la música per produir canvis. Tot i les similituds entre aquesta i l'educació musical, no s'han de confondre. La musicoteràpia és un procés experimental, interactiu i obert on s'estableix un vincle imprescindible entre el pacient i el terapeuta. A partir d'una avaluació inicial s'estableixen els objectius, individuals i particulars de cada pacient. (Sierra, 2010)

Trobem dos mètodes principals en musicoteràpia: l'actiu i el passiu. En l'actiu, l'infant participa manipulant instruments, cantant, jugant, etc. mentre que en el passiu escolta. (Lacárcel, 1990)

2.5. Musicoteràpia i Educació Especial

Seguint a Lacárcel (1990: 9) “Está demostrado que las inclinaciones y preferencias musicales de las personas, pueden aportar cantidad de datos de extraordinario interés sobre su propia personalidad, carácter y comportamiento”. Alhora, també diu que la música ajuda al desenvolupament emocional, social i psicofisiològic equilibrat de l'infant.

Lacárcel (1995), citat per Sierra (2010), diu que els objectius prioritaris de la musicoteràpia amb persones amb discapacitat són aquells orientats a millorar la psicomotricitat, la comunicació, l'afectivitat i la personalitat. Per tant, els objectius de la musicoteràpia han de tenir com a finalitat el desenvolupament de les àrees de desenvolupament de l'individu.

Lacárcel (1990) afirma també que la musicoteràpia té beneficis en els infants amb discapacitat: millora el seu desenvolupament emocional, afectiu i psicomotriu, disminueix l'ansietat, augmenta el rendiment corporal i el reg sanguini del cervell gràcies als estímuls rítmics, permet a l'infant gaudir de l'activitat a nivell individual i grupal, etc. Segons Jauset (2009: 74) “La musicoteràpia és de gran ajuda per a l'expressió verbal i no verbal, estimula la memòria a llarg i curt termini i millora l'atenció i la interacció social.”. A més, confirma els resultats positius obtinguts amb nens autistes.

Leganés (2012) parla del caràcter terapèutic de la música en el desenvolupament del llenguatge i la comunicació en l'autisme ja que considera que és una bona eina d'estimulació combinada amb altres tècniques.

<<La música puede utilizarse como terapia para captar su interés y participación, evitando la excesiva pasividad para que estos niños no se aislen aún más en su mundo interior. Mediante la música, los sonidos, y el movimiento, podemos penetrar en el mundo interior del autista para provocar una regresión y aplicar así una atención terapéutica adecuada. [...] A pesar de los problemas que presentan los autistas con la emisión de sonidos hablados y/o construcción de estructuras lingüísticas, la música es, en muchos casos, un sustitutivo de la comunicación verbal,

pues está comprobado que muchos autistas pueden cantar correctamente y tararear melodías con palabras más o menos entendibles.>>

Leganés, E. N. 2012: 10

Segons Nuzzi et al. (2011) la intervenció musicoterapèutica amb pacients amb TEA treballa tots els aspectes del desenvolupament de l'individu: cognitius, socials, emocionals, comunicatius, motrius i sensorials. Pel que fa a la comunicació, es treballen aspectes com el llenguatge expressiu i comprensiu, la intenció comunicativa, es treballa la simbolització a través del joc amb la música i es construeixen codis de comunicació sense l'ús del llenguatge verbal. En relació a les habilitats socials, les activitats musicals permeten treballar els torns, el saber esperar, la imitació, etc. a través de l'intercanvi entre parelles o trios de pacients.

Leganés (2012: 11) afirma que “La música, por su relación con el lenguaje y su alto componente motivacional, resulta una herramienta eficaz de estimulación junto con los tratamientos convencionales para la mejora de diferentes trastornos y discapacidades [...] La música ayuda a los niños autistas a desarrollar el lenguaje, y por lo tanto la comunicación.”

2.6. Els instruments musicals

Lacárcel (1990) parla dels principis de la musicoteràpia citant a Benenzon (1981) i aquest parla del principi de l'objecte intermediari entenent aquest objecte (per exemple els instruments musicals i els sons) com un instrument per comunicar-se, tangible i concret, identificable fàcilment, transmissor i adaptable a les necessitats de l'individu, entre d'altres característiques. Alhora té un ús terapèutic ja que no provoca reaccions d'alarma en aquest.

3. OBJECTIUS GENERALS I ESPECÍFICS/ HIPÒTESIS

A partir d'aquesta recerca i anàlisi bibliogràfica, he plantejat els objectius i la hipòtesi de la meua recerca tenint en compte les aportacions anteriors dels diferents autors citats en relació a la música i el TEA.

Així doncs, partint, entre d'altres, de l'aportació de Sierra (2010) sobre la idea de la música com un llenguatge expressiu i comunicatiu i la seva influència en les àrees de desenvolupament de l'individu així com les alteracions qualitatives que presenten les persones amb TEA en determinades àrees de desenvolupament em plantejo el següent objectiu general:

Observar la influència que pot tenir la música en la millora de les àrees de desenvolupament que les persones amb TEA tenen alterades qualitativament en major o menor grau: relacions socials, comunicació, i conducta i interessos, a partir d'unes sessions que realitzaré amb dos infants amb TEA d'un centre educatiu ordinari.

Aleshores, a partir d'aquest objectiu general i donat que es tracta d'una petita recerca basada en un estudi de dos casos a partir de 9 sessions, em vaig plantejar una

hipòtesi que concretés més aquest objectiu general. Per fer-ho, i per tal de planificar les sessions, no només m'he basat en la cerca i anàlisi bibliogràfica realitzada sinó també en les característiques de cada infant de la mostra ja que:

<<Cada nen és diferent, únic. És molt important tenir en compte els seus interessos, les seves capacitats, la seva personalitat específica, els seus sentiments i les peculiaritats del seu entorn: que el diagnòstic no ens faci oblidar el nen.>>

Hortal, C., Miró, R.M. i Querol, C. 2010: Mòdul 3 – Pràctica 3

Pel que fa a la música com a llenguatge i canal de comunicació, he escollit la interpretació instrumental com a tècnica per a realitzar les meves sessions. He escollit els instruments de percussió com a objecte intermediari ja que són un objecte tangible i manipulatiu que ens permet interaccionar i, per tant, treballar la comunicació i les relacions socials. A més, durant aquest curs han treballat alguns instruments d'aquesta família a l'àrea curricular de música i, per tant, els resultarà familiar. Pel que fa a les habilitats socials, m'he centrat en l'habilitat d'esperar i actuar quan toca.

Tot això ha fet que em plantegi la següent hipòtesi:

La interpretació instrumental afavoreix el desenvolupament de la comunicació i habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca, gràcies a la interacció a través de l'instrument.

A partir d'aquesta hipòtesi i de tot el treball previ, he planificat tres sessions individuals per a cada alumne i una quarta sessió conjunta. Les quatre sessions plantejades tenen com a finalitats principals desenvolupar habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca (saber esperar el torn) i desenvolupar la comunicació a través de la interpretació instrumental i de demandes simples. Alhora, cada sessió té uns objectius específics que orienten les intervencions de cada sessió. En el cas de la primera sessió, l'objectiu és experimentar i improvisar lliurement amb els instruments per determinar quins instruments i sons agraden a l'infant i quins no. En canvi, els objectius específics de les sessions posteriors es centren en familiaritzar-se amb els instruments i els seus sons, entendre i respondre a demandes simples a través de la interpretació instrumental, esperar el torn, actuar quan toca i interaccionar a través dels instruments musicals. Alhora, també he plantejat uns altres objectius ja que les sessions permeten treballar el desenvolupament d'altres aspectes com són la capacitat de concentració, la coordinació óculo-manual i la motricitat fina.

En totes les sessions s'ha treballat el mateix amb cada infant (Veure Annex 3). En la següent taula es mostra una síntesi dels principals aspectes de cada sessió (Veure Taula 1, pàgina 10).

	PARTICIPANTS	TÈCNICA	INTER- VENCIÓ	OBJECTE INTERMEDIARI	FINALITATS PRINCIPALS	OBJECTIUS ESPECÍFICS	ALTRES OBJECTIUS	ACTIVITATS PRINCIPALS
SESSIÓ 1	INDIVIDUAL	INTERPRETACIÓ INSTRUMENTAL		INSTRUMENTS DE PERCUSSIÓ	- Desenvolupar habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca (saber esperar el torn).	- Experimentar i improvisar lliurement amb els instruments per determinar quins instruments i sons li agraden i quins no.	- Augmentar la capacitat de concentració i atenció.	- Presentació dels instruments ("La capsa de la música"). - Experimentació i familiarització amb cada instrument.
	INDIVIDUAL							
SESSIÓ 2 i 3	INDIVIDUAL				- Desenvolupar la comunicació a través de la interpretació instrumental i de demandes simples.	- Familiaritzar-se amb els instruments i els seus sons - Entendre i respondre a demandes simples a través de la interpretació instrumental - Esperar el torn. - Actuar quan toca. - Interaccionar a través dels instruments musicals.	- Desenvolupar una major coordinació òculo-manual. - Desenvolupar la motricitat fina.	- Activitat A: interaccionar a través de l'instrument musical escollit respectant el torn. - Activitat B: tocar i cantar segons la instrucció donada.
	INDIVIDUAL							
SESSIÓ 4	CONJUNTA							

Taula 1: Quadre-resum de la planificació de les sessions

4. DISSENY DE LA RECERCA

Durant les primeres fases d'exploració i reconeixement del meu estudi (Latorre, del Rincón i Arnal, 1996), vaig recollir informació que m'ajudés a seleccionar la mostra de la meva recerca per tal d'iniciar el disseny d'aquesta. Les entrevistes informals amb la tutora i l'educadora de la USEE del centre ordinari així com els consells de la meva tutora de pràctiques em van ajudar a seleccionar la mostra i començar a dissenyar la recerca.

4.1. Metodologia: anàlisi qualitativa

La metodologia de la meva recerca és qualitativa i presenta alguns trets que la fan afí tant a la Investigació Acció (IA) com a l'estudi de cas. Seguint a Latorre et al. (1996), la meva recerca es pot considerar una investigació qualitativa i es caracteritza per ser un procés inductiu, holístic i ideogràfic alhora que interactiu, progressiu i flexible. Parteix d'una realitat concreta i particular en la qual participaré interaccionant amb els infants de la mostra a partir de les sessions planificades en situacions naturals per tal de recollir informació i estudiar la realitat de forma global. D'aquesta manera pretenc analitzar i interpretar la informació que obtingui per tal de construir idees i plantejar-me i resoldre preguntes gràcies a la reflexió constant durant tot el procés.

Alhora, la meva recerca també és afí a l'estudi de casos. Segons Latorre et al. (1996) és un tipus d'investigació adequada per estudiar en un període de temps curt un o més casos amb certa intensitat.

Tenint en compte aquestes qüestions i per obtenir i analitzar dades que em donessin resposta als objectius o per verificar la meva hipòtesi, la tria dels instruments per a la recollida de dades i l'enfocament de la seva anàlisi s'ha fonamentat en les característiques d'aquestes dues modalitats d'investigació qualitativa.

Pel que fa a l'anàlisi i interpretació de la informació recollida, les categories d'anàlisi utilitzades són emergents i s'han establert a partir de la informació recollida amb els vídeos i les posteriors transcripcions d'aquests tenint en compte aquells aspectes més rellevants que s'han pogut observar i que tenen relació amb la hipòtesi de treball i la planificació de les sessions.

4.2. Població i mostra

Aquesta recerca té com a mostra dos alumnes d'un centre educatiu ordinari situat a la ciutat de Terrassa. Es tracta d'un centre públic situat en un barri allunyat del centre històric de la ciutat. En general, l'alumnat de l'escola prové de famílies de nivell socioeconòmic mitjà-baix, moltes d'elles immigrants i, generalment castellanoparlants. El centre té una metodologia clara que segueix el pensament constructivista considerant a l'alumne com el protagonista del seu propi procés d'aprenentatge i que és ell qui el construeix de forma activa amb l'ajuda del mestre. Alhora, l'escola considera que els aprenentatges han de ser significatius i funcionals per als alumnes, partir dels seus propis interessos i basar el treball a l'aula en les dinàmiques que es creïn a la classe per part dels alumnes i del mestre i en interrelació amb tots els agents implicats. D'aquesta manera es garanteix un aprenentatge significatiu per tal que els

alumnes tinguin recursos per enfrontar-se al món en el que viuen i puguin desenvolupar les seves capacitats en tots els contextos del seu dia a dia.

També cal destacar dos trets característics importants d'aquest centre educatiu. D'una banda, l'escola dóna molt valor als aprenentatges artístics (dansa, música, art plàstic i teatre) així com a l'educació emocional i el benestar global de l'alumne. L'escola és partidària del reforç positiu i del paper dinamitzador i observador del mestre per tal d'atendre totes les necessitats individuals de l'aula. En segon lloc, i en relació amb l'atenció a la diversitat i la inclusió de l'alumnat del centre, l'escola compta amb una Unitat de Suport a l'Educació Especial (USEE) d'infants amb TEA.

La *USEE* (Veure Annex 1, pàgina 27) té una aula específica i està composta per una mestra d'Educació Especial, una educadora d'Educació Especial i 4 alumnes diagnosticats de TEA. Dos d'aquests alumnes constitueixen la mostra d'aquesta recerca: la Judit i en Pau¹. Ambdós alumnes tenen la mateixa edat i són de sexes diferents. Tots dos fan P-5 i van a la mateixa classe. Ambdós estan diagnosticats de TEA però cadascun d'ells presenta unes característiques diferents que fan de cadascun un infant únic i diferent.

- **Judit:** és nova a l'escola d'aquest curs. Quan va arribar no parlava gens i ara comença a parlar gràcies al Sistema Pictogràfic per a la Comunicació (SPC) que utilitzen a la USEE però el seu llenguatge és molt ecològic i fa un ús *estereotipat* (Veure Annex 1, pàgina 27) i repetitiu d'aquest. Li agrada el contacte físic i això fa que es relacioni més amb els altres que en Pau, però no perquè tingui interès en compartir quelcom o relacionar-se amb els seus companys o mestres sinó perquè li agrada el contacte físic. Pel que fa a la música, té molt interès, sobretot per la manipulació d'instruments i quan en té un a la mà no para de tocar-lo i té sentit del ritme. Li motiva molt l'estimulació sonora i visual.
- **Pau:** va a arribar a l'escola a P-3 i no parlava. La seva família és romanesa i a casa parlen castellà i romanès de manera que és a l'escola on parla el català. Té una capacitat intel·lectual alta i té molta motivació i interès per les lletres i els números. Era molt rígid tan física com mentalment però ara ja no tant perquè s'ha treballat molt. En relació a la música, segons la mestra no el motiva tant com a la Judit però tot i així li agrada molt. No té dificultats en saber esperar el torn.

Per tal de conèixer més concretament les característiques específiques de cada infant, veure l'Annex 2, pàg. 29.

4.3. Instruments per a la recollida de dades

Per tal de recollir les dades necessàries de l'estudi dels dos casos de la meua recerca he utilitzat diferents instruments. El principal instrument ha estat l'enregistrament en vídeo de les sessions realitzades amb els infants. La mestra d'Educació Especial i

¹ Es tracta de noms ficticis per tal que no es pugui fer cap relació de la informació recollida i els resultats obtinguts amb els alumnes reals que formen la mostra de la recerca. Tot i així, la correspondència entre el nom fictici femení i el nom fictici masculí coincideix amb el sexe dels alumnes reals.

tutora de la USEE ha estat qui ha realitzat les gravacions, les transcripcions de les quals consten a l'Annex 4. Un altre instrument d'avaluació ha estat l'entrevista i les diferents informacions obtingudes de la tutora i l'educadora de la USEE sobre els infants així com de la meua participació en algunes activitats de l'escola amb aquests alumnes que m'ha permès tenir una avaluació inicial d'aquests. (Veure Annex 2)

5. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DE LA INFORMACIÓ RECOLLIDA

A continuació, es presenten les dades més rellevants de cada sessió realitzada amb cada cas de la mostra. De les transcripcions dels vídeos de les sessions (Veure Annex 4) se n'ha fet una reducció per tal de realitzar l'anàlisi, la posterior discussió dels resultats i extreure'n conclusions. Aquesta síntesi de les dades queda recollida en la següent taula (Veure *Taula 2*, pàgina 14) on es mostren les dades de cada cas de la mostra agrupades segons diferents categories d'anàlisi així com la sessió en la qual s'ha observat aquesta conducta o fet.

Com ja he comentat anteriorment, les categories d'anàlisi són emergents i és per això que no es presenten en la següent taula amb un ordre o lògica concreta sinó que es presenten segons han anat sorgint durant l'anàlisi i la interpretació de la informació recollida. Tot i així, es poden agrupar segons diferents temàtiques més generals com per exemple:

- l'actitud envers les activitats (interès i curiositat, cura dels instruments, etc.),
- les característiques del llenguatge i de la comunicació (llenguatge, ús de *protodeclaratiu* (Veure Annex 1, pàgina 27), ús de *protoimperatiu* (Veure Annex 1, pàgina 27), elaboració de demandes/preguntes/instruccions, etc.),
- l'ús dels instruments (reconeixement dels instruments, experimentació i familiarització amb aquests, etc.),
- les habilitats socials (esperar el torn i actuar quan toca),
- altres habilitats (coordinació óculo-manual, contacte visual, capacitat de concentració i atenció, motricitat fina, habilitats musicals, etc.).

6. DISCUSSIÓ DE RESULTATS

Després d'haver realitzat les sessions i analitzat i interpretat la informació recollida, he pogut observar diferents comportaments i respostes en cada cas de la mostra. En ambdós casos he pogut observar alteracions qualitatives, en major o menor grau, de les tres àrees de desenvolupament que els infants amb TEA tenen alterades (comunicació i llenguatge, habilitats socials, i conducta i interessos). En aquest sentit, tal i com deia Cuxart i Sanahuja (2013), els resultats obtinguts de cada cas de la mostra reflecteixen la heterogeneïtat del trastorn i la variabilitat en la intensitat i gravetat dels símptomes d'un cas a un altre. Crec que, tal i com argumentaré a continuació, la pràctica instrumental permet treballar i millorar algunes d'aquestes alteracions.

		JUDIT		PAU	
		ACTIVITAT/DESCRIPCIÓ	Sessió	ACTIVITAT/DESCRIPCIÓ	Sessió
CATEGORIES D'ANÀLISI	Interès i curiositat	Mostra interès i curiositat per saber què hi ha a la capsa i conèixer nous instruments.	1, 2, 3	Mostra interès i curiositat per saber què hi ha a la capsa i conèixer nous instruments.	1,3,4
		No mostra interès i curiositat quan l'activitat és d'interacció però sí quan és d'experimentació i improvisació lliure amb l'instrument.	2, 3, 4	Mostra interès i curiositat quan l'activitat és d'interacció i no tant quan és d'experimentació.	2,3,4
		Deixa l'activitat i se'n va a estirar-se i demana les joguines perquè l'activitat no li interessa.	3		
	Reconeixement dels instruments	Coneixia el nom d'alguns dels instruments (triangle, xinxines) i els agafa tots correctament, excepte la caixa xinesa.	1	Coneixia el nom d'alguns dels instruments (pals, triangle) però només sap agafar correctament les maraques i els bongos.	1
		Reconeix i sap el nom de tots els instruments de la seva capsa.	2, 3	Reconeix i sap el nom de tots els instruments de la seva capsa (maraques, bongos i picarols).	2, 3, 4
	Experimentació i familiarització amb els instruments	Es col·loca davant del mirall quan experimenta amb cada instrument per mirar-se alhora que somriu, fa estereotípies verbals, salts, etc.	1	Somriu i es posa content quan fa sonar els instruments.	1, 2, 3
		En general, experimenta lliurement i durant un període llarg de temps amb cada instrument.	1	No experimenta sol amb l'instrument durant gaire estona. Li he de dir que torni a tocar perquè segueixi experimentant i familiaritzant-se amb l'instrument.	1
		També experimenta tocant un instrument amb un altre (per exemple toca els bongos amb les maraques)	1, 4	No experimenta tocant un instrument amb un altre.	1,2,3,4
		Busca diferents sonoritats i maneres de tocar els instruments. En l'activitat B sempre pica una maraca contra l'altra quan toquem mentre canto la cançó.	1,2,3,4	Busca diferents sonoritats i maneres de tocar els instruments.	2, 3
		Sembla que li agraden tots els instruments (fins i tots els de vent com el kazú i la trompeta de cartró, que no estaven inclosos en la planificació de les sessions). Riu molt i fa una estereotípia verbal en escoltar el so de la trompeta de cartró.	1, 3, 4	Sembla que el triangle i les xinxines no li acaben d'agradar ja que de seguida es cansa d'experimentar amb ells i no somriu tant ni fa estereotípies quan experimenta amb aquests instruments (possible rebuig als sons ressonants)	1

	Llenguatge	Mostra un retard en el desenvolupament del llenguatge per la seva edat.	1,2,3,4	No mostra un retard en el desenvolupament del llenguatge tan accentuat com la Judit, però sí que té alteracions qualitatives de la comunicació.	1,2,3,4
		Ús estereotipat (fa estereotípies verbals) i repetitiu del llenguatge (fa ecolàlies immediates i retardades)	1,2,3,4	Ús repetitiu del llenguatge (fa moltes ecolàlies immediates però no retardades)	1,2,3,4
		Emet sons i paraules que no s'entenen.	1,2,3,4	No emet sons i se l'entén quan parla.	1,2,3,4
		Parla amb un to baix i sense vocalitzar gaire a no ser que vulgui alguna cosa del seu interès.	1,2,3,4	Parla amb un bon to de veu i vocalitza.	1,2,3,4
	Resposta a instruccions/ demandes/ preguntes	Respon verbalment en poques ocasions a preguntes i demandes concretes i només quan vol alguna cosa en concret (en aquest cas utilitza un to alt i clar per dir el nom de l'instrument que vol o dir <i>Ete!</i> alhora que el senyala amb el dit, dir <i>No</i> o <i>Adiós</i> quan no vol fer alguna activitat, etc.)	1,2,3,4	Respon verbalment (generalment amb una paraula com <i>Sí</i> o <i>No</i>) a preguntes i demandes concretes i simples com <i>T'ha agradat?</i> , <i>Estàs preparat?</i> , <i>Te'n recordes d'aquest instrument?</i> , <i>Ho guardem?</i> , etc.	1, 2, 3
		Realitza correctament les instruccions que li dono com <i>Desa l'instrument a la capsa</i> o <i>Agafa un instrument</i>	1, 2	Realitza correctament les instruccions que li dono com <i>Desa l'instrument a la capsa, agafa un instrument, stop, toca, col·locat més cap aquí, etc.</i>	1,2,3,4
		La resta de preguntes, demandes o comentaris no els respon o bé ho fa repetint el que he dit (ecolàlia immediata) a vegades perquè la meva demanda o instrucció és massa complexa i no l'entén i d'altres vegades perquè no m'està escoltant.	1,2,3,4	Sol respondre a totes les meves demandes i/o preguntes correctament amb llenguatge verbal o actuant. Quan no les entén perquè no són concretes i senzilles, repeteix el que he dit (ecolàlia immediata)	1,2,3,4
	Elaboració de demandes/ preguntes/ instruccions	Parla poc desenvolupada. No fa demandes ni preguntes per iniciativa pròpia. Només diu paraules soltes (com <i>Ete</i> , <i>Adiós</i> , <i>No</i> o el nom d'un instrument) o bé un seguit de paraules que no s'entenen.	1,2,3,4	Fa demandes, preguntes i comentaris (<i>Ui, s'ha caigut!; Un altre?; Ana, m'ajudes?; Ana, què fa la Judit?; Stop!; Ja!</i> etc.).	1
				Es dona a sí mateix instruccions per reafirmar el que està fent o ha de fer: <i>Deixa'l aquí</i> (alhora que deixa l'instrument dins la capsa) o <i>tanca la mà</i> (mentre li tanco la mà perquè agafi bé els picarols)	2
	Ús de protodeclaratius	Sí, quan vol un instrument (diu <i>Ete!</i> alhora que el senyala amb el dit o crida el nom de l'instrument que	1, 2, 3	Sí, per exemple quan no vol una cosa i diu: <i>No vull triar.</i>	2

		vol) o vol deixar de fer l'activitat i diu: <i>Adiós!</i>			
Ús de protoimperatius	No.	1,2,3,4	Sí, per exemple quan diu: <i>Mira que fa la Judit!</i> o <i>Mira, Judit!</i>	3, 4	
Motricitat fina	En general, agafa correctament i sense dificultats motrius els instruments. Quan li ensenyo i l'ajudo a agafar un instrument correctament no posa impediments sinó que em deixa que l'ajudi.	1,2,3,4	Té dificultats per agafar alguns instruments com els picarols. Quan li ensenyo i l'ajudo a agafar-los correctament no posa impediments sinó que em deixa que l'ajudi o fins i tot és ell qui m'ho demana.	1, 2, 3	
	No mostra rigidesa en els moviments que realitza.	1,2,3,4	Mostra rigidesa de mans, braços i espatlla quan toca i agafa les maraques i els picarols. Aquestes dificultats fan que no pugui realitzar moviments coordinats com fa amb els bongos.	1,2 3,4	
Coordinació òculo-manual	No sempre té una bona coordinació òculo-manual. Sovint no para atenció a la pràctica instrumental i mira cap a una altra banda mentre segueix tocant.	1,2,3,4	Té una bona coordinació òculo-manual quan toca els instruments, sobretot amb els bongos en l'activitat A.	1,2,3,4	
Contacte visual	Poques vegades estableix contacte visual amb mi, ni quan li parlo ni quan fa ús de protodeclaratius.	1,2,3,4	En general, estableix contacte visual quan li parlo o em vol dir alguna cosa, però no el manté.	1	
	Quan ho fa, no el manté. Sovint li he de moure la barbeta perquè em miri als ulls però de seguida mira cap a una altra banda.	1,2,3,4	Manté el contacte visual mentre interacciona amb mi a través de l'instrument.	2,3,4	
Capacitat de concentració i atenció	En general, para atenció als nous estímuls de l'entorn (càmera, algú que entra a l'aula, etc.)	1, 2, 3	Para atenció als nous estímuls de l'entorn com la càmera, algú que entra a l'aula, etc. però, en general, sense perdre el fil del que estem fent.	1, 2, 3	
	No ha parat atenció als nous estímuls de l'entorn quan experimentava amb els instruments davant del mirall.	1			
	No es concentra ni para atenció en les activitats A i B i se'n cansa aviat d'aquestes quan ha d'interaccionar amb l'instrument . Es concentra i para atenció quan l'activitat és d'experimentació amb l'instrument	2, 3 1	Es concentra i para atenció durant tota la sessió (per exemple, durant la sessió 2 és capaç de mantenir l'atenció en l'activitat A durant més de 11 minuts)	2,3,4	
Cura dels instruments	Quan no vol seguir tocant un instrument, en general, el tira a la capsa, a les meves mans o al terra sense tenir massa cura d'ells.	1, 2, 3	Desa els instruments amb cura.	1,2,3,4	

	Fins i tot el toca bruscament amb el peu.	3		
Interacció amb l'instrument	No ho fa per iniciativa pròpia durant les activitats i quan segueix les dinàmiques de les activitat no ho fa amb una clara intenció d'interaccionar sinó d'experimentar o autoestimar-se sensorialment amb l'instrument.	2, 3, 4	Ho fa per iniciativa pròpia i somriu, riu, juga, fa estereotípies verbals, etc. en veure el joc d'interacció que es produeix durant les activitats de les sessions 2, 3 i 4 a través de la interpretació instrumental.	2, 3, 4
	Cada cop que experimenta amb un dels instruments de la capsa es col·loca davant del mirall per mirar-se alhora que somriu, fa estereotípies verbals, salts, etc.	1	No es col·loca davant del mirall per experimentar amb els instruments.	1, 2 3, 4
	No interacciona a través de l'instrument amb una finalitat comunicativa sinó que ho fa per autoestimar-se sensorialment.	2, 3, 4	Interacciona a través de l'instrument (i també amb la mirada i el somriure) amb una finalitat comunicativa i d'interacció.	2, 3, 4
Esperar el torn i actuar quan toca	Per conèixer un nou instrument s'espera al costat de la capsa esperant a que jo li doni o li doni la instrucció per agafar-lo.	1	Per conèixer un nou instrument s'espera al costat de la capsa esperant a que jo li doni o a que li doni la instrucció per agafar-lo.	1
	Quan tinc l'instrument a la mà li costa esperar-se a que jo li doni l'instrument i intenta agafar-me'l de les mans.	1, 2, 3	Quan tinc l'instrument a la mà sap esperar-se a que jo li doni.	1,2,3,4
	En les activitats d'interacció a través dels instruments, li costa esperar el seu torn (encara que algunes vegades ho feia bé) i actuar quan toca.	2, 3, 4	Sap esperar el torn i actuar quan toca. Una evidència d'això és quan a la sessió 2 (activitat A), deixa la mà sobre un bongo, em mira i somriu perquè sap que m'he d'esperar i fins que no la tregui no podré tocar.	2, 3, 4
Iniciativa personal	Quan es cansa de tocar un instrument o vol una altra cosa, deixa immediatament el que està fent i va a buscar o a preparar-se per fer el que vol en aquell moment (per exemple, experimentar amb un nou instrument de la capsa durant la primera sessió o acabar l'activitat i aleshores diu <i>Adiós</i>).	1,2,3,4	Espera en tot moment a que jo li doni una instrucció per seguir manipulant l'instrument.	1
			Pren la iniciativa en les activitats A i B quan vol que jo l'imiti o vol dirigir la dinàmica de l'activitat.	2, 3, 4
Rigidesa mental i conductual	No es mostra tant rígida com en Pau encara que quan no vol una cosa diu clarament que no.	2,3	Es mostra rígida quan no vol realitzar l'activitat al principi de la sessió (intolerància als canvis) o es cansa de l'activitat i diu que no vol conèixer cap instrument més dient <i>No</i> a tot.	1, 2

Habilitats/ coneixements musicals	Marca pulsacions de silenci amb la baqueta del triangle i de la caixa xinesa picant a terra o a l'aire.	1	No marca pulsacions de silenci.	1,2,3,4
	Toca els instruments fent ritmes variats i amb un tempo constant. Té bon sentit del ritme	1, 2, 3	Toca els instruments fent diferents ritmes combinant i coordinant el moviment d'ambdues mans.	1, 2, 3
	Canta i entona la melodia de l'activitat B només quan el Pau fa la seva sessió.	3 (Pau)	Canta i entona la melodia de l'activitat B alhora que toca l'instrument al ritme d'aquesta.	3,4
Estereotípies	Fa estereotípies verbals durant la pràctica instrumental.	1, 2, 3	No fa estereotípies verbals.	1
	En algun moment toca els picarols i les xinxines fent un moviment semblant al de l'aletig de les mans que fa quan està contenta alhora que somriure i aspira aire mentre apreta les dents. En el cas dels picarols i de les maraques també tanca els ulls mentre se'ls apropa als ulls per estimular-se.	1, 2, 3	Toca les maraques amb moviments rígids semblants a l'aletig de l'estereotípia que fa quan està content.	1, 2, 3
Comprensió de la dinàmica de l'activitat	Sí, i ràpidament si té interès per l'activitat.	1	Comprèn ràpidament la dinàmica de l'activitat.	1,2,3,4
	Li costa entendre la dinàmica quan no mostra interès en l'activitat ja que no hi para atenció i les seves respostes no deixen clar si està entenent la dinàmica o no (a vegades sembla que l'entén però a vegades no).	2, 3, 4		
Interacció i relació entre els dos casos de la mostra	En algun moment ens observa o bé s'acosta mentre el Pau i jo realitzem la sessió amb la intenció d'agafar i emportar-se algun dels instruments del Pau.	2 i 3 (Pau)	No vol que la Judit participi en les seves sessions individuals i ho expressa verbalment quan ella ho intenta.	2, 3
	Canta la melodia de l'activitat B que estem realitzant el Pau i jo.	3	Realitza l'activitat B cantant amb més energia després que la Judit hagi intentat participar o treure-li un instrument.	3
	Canta una part de la melodia en un moment puntual.	4		
	No mostra interès ni predisposició per fer la sessió conjunta. Es queda asseguda i va seguint més o menys la dinàmica de les activitats fins que vol anar a beure aigua i després plora perquè vol jugar amb una baldufa però en cap moment interacciona amb en Pau amb una intenció comunicativa a través de l'instrument.	4	Mostra interès i predisposició per realitzar la sessió i participa en la mesura que el comportament de la Judit ho permet. Només interacciona amb ella quan diu quan diu <i>Stop</i> mentre dirigeix l'activitat A i corregeix a la Judit si intenta tocar.	4

Taula 2: Anàlisi i interpretació de les dades recollides durant les 4 sessions amb la Judit i en Pau.

En el cas d'en Pau, no ha mostrat tant interès per l'experimentació amb els instruments ja que de seguida es cansava i es negava a seguir tocant. En canvi, en les activitats d'interacció ha estat capaç de mantenir l'atenció i concentració durant tota la sessió mostrant-se participatiu i cada cop més engrescat en veure i entendre el joc d'interacció que es produïa amb cada activitat. Això m'ha sorprès ja que, segons la informació recollida en l'avaluació inicial d'en Pau, no té iniciativa per relacionar-se amb els seus companys i quan s'intenten relacionar amb ell no mostra gaire interès. Fins i tot, si hi ha contacte físic es pot enfadar i marxar. Davant de la seva iniciativa per relacionar-se amb mi a través de la pràctica instrumental durant les activitats realitzades, estic d'acord en la influència de la música en la socialització de les persones tal i com afirmava Nuzzi, Marsimiani i Baetti (2011), ja que ho he pogut observar clarament amb en Pau.

També he pogut observar que en Pau té més desenvolupada la parla que la Judit i això ha permès més interacció i comunicació entre els dos durant les sessions. Això també ha permès treballar el llenguatge expressiu i la comprensió a través de la resposta i l'elaboració de demandes, preguntes, instruccions, etc. Tot i així, les poques sessions realitzades no han permès observar una evolució en el desenvolupament d'aquesta finalitat principal de les sessions: "Desenvolupar la comunicació a través de la interpretació instrumental i de demandes simples."

Com s'ha pogut observar, en Pau no té un bon desenvolupament de la motricitat fina ja que mostrava dificultats per agafar i tocar alguns instruments que requerien una major precisió per agafar-los i manipular-los. És per això que penso que la pràctica instrumental és una bona estratègia per treballar el desenvolupament d'aquesta motricitat així com per treballar també la seva rigidesa en les extremitats superiors.

Les activitats realitzades m'han permès treballar amb els infants la comunicació i l'habilitat de saber esperar i actuar quan toca però alhora també m'han permès treballar els altres objectius i habilitats que vaig tenir en compte en la planificació de les sessions com ara el desenvolupament de la motricitat fina o la capacitat de concentració i atenció.

Pel que fa al cas de la Judit, he pogut observar una major alteració qualitativa de la comunicació, les relacions socials i la seva conducta, en comparació amb en Pau. En aquest cas i en comparació amb l'altre cas estudiat, he pogut observar en la Judit que, tal i com deia Cuxart i Sanahuja (2013), les nenes amb TEA solen presentar major gravetat i/o intensitat dels símptomes característics del trastorn.

En totes les sessions realitzades amb la Judit, s'han pogut observar les alteracions qualitatives de la seva comunicació i del llenguatge. Té un llenguatge poc desenvolupat degut al retard del desenvolupament d'aquest i és més comprensiu que expressiu ja que, tot i que no respon verbalment a gaires de les meves preguntes, sovint sí que actua correctament seguint les meves instruccions, sempre i quan aquestes siguin demandes curtes, senzilles i clares. Així doncs, la Judit té la parla poc desenvolupada i presenta un llenguatge ecològic. Alhora, només té intenció comunicativa quan vol alguna cosa i utilitza un vocabulari restringit, pobre i que costa d'entendre.

La Judit ha mostrat tenir iniciativa personal i actua segons els seus interessos (si no li interessa alguna cosa no la fa). Penso que això està relacionat amb el fet que li costi saber esperar i actuar quan toca ja que és impulsiva i actua segons el seu interès. És per això que li costava esperar a que jo li donés els instruments i intentava agafar-me'ls de les mans. Durant les 4 sessions, només mostrava interès per la interpretació instrumental si l'activitat consistia en experimentar amb l'instrument però no quan es tractava d'interaccionar i comunicar-se amb aquest. Per tant, el seu interès envers la pràctica instrumental ha estat autoestimuladori ja que, com deien la mestra d'Educació Especial i l'Educadora de la USEE, li agrada molt l'estimulació sensorial. És per això que durant la primera sessió, cada cop que agafava un instrument anava al mirall a mirar-se. A més, quan utilitzava els instruments per estimular-se, tant sonora com visualment, també feia estereotípies, sobreia, etc. ja que són també formes d'autoestimar-se.

Tot i les alteracions qualitatives de la comunicació que presenta cada cas de la mostra, ambdós han utilitzat altres formes de comunicació com els gestos o la conducta. Tal i com diuen Hortal, Miró i Querol (2010), cal prioritzar estratègies de comunicació per tal d'assolir una major interacció social i crec que en aquest sentit, la interpretació instrumental ha estat una estratègia comunicativa encara que a diferents nivells en cada infant.

Tot això m'ha permès observar com la música és un llenguatge expressiu i comunicatiu tal i com diu Sierra (2010) ja que a través de la interpretació instrumental i de la cançó els dos casos de la mostra han interaccionat expressant i comunicant el seu estat d'ànim, les seves intencions comunicatives i de joc, etc. Alhora, els resultats obtinguts em permeten coincidir amb Sierra (2010) en què les experiències musicals a través de la participació activa han estat idònies per treballar el desenvolupament físic (motricitat fina, rigidesa, etc.), sensorial i afectivo-emocional dels dos casos de la mostra.

Pel que fa als instruments de percussió utilitzats, aquests han complert totes les característiques descrites per Benenson (1981) quan parlava de l'objecte intermediari. Penso que els instruments musicals utilitzats en les sessions han permès treballar els diferents objectius de cada sessió gràcies a que són instruments tangibles, fàcilment identificables, transmissors i comunicatius i, sobretot, adaptables a les necessitats de cada individu. A més, no requerien uns coneixements musicals previs ni una instrucció prèvia de manera que amb una sola sessió d'experimentació i familiarització amb aquests ha estat suficient per poder utilitzar-los amb la finalitat de treballar els objectius concrets de les sessions i no amb la finalitat d'aprendre i perfeccionar la seva pràctica musical.

D'altra banda, després de portar a la pràctica les sessions planificades, puc dir que és necessària una bona planificació del que es vol fer però això no vol dir que quan es dugui a la pràctica tot sortirà tal i com es va planificar. Per tant, crec que és molt important ser flexible i creatiu per adaptar-se i saber actuar davant de qualsevol imprevist. En relació amb això, gràcies a l'experiència viscuda amb la realització de les sessions amb en Pau i la Judit, puc dir que hi ha variables (com l'estat d'ànim dels infants o la seva predisposició envers l'activitat) que no es poden planificar però és

important preveure-les ja que poden influir decisivament en el bon funcionament de les sessions. Per exemple, jo no vaig preveure que la Judit volgués mirar-se al mirall quan experimentava amb els instruments i això podria haver influenciat negativament en la gravació de vídeo de les sessions ja que tenia pensat col·locar la càmera amb un trípod. Per sort, la mestra d'Educació Especial de la USEE es va oferir a gravar les sessions i, per tant, va poder gravar tots els moviments de la Judit. Un altre imprevist que no vaig preveure inicialment va ser la poca predisposició envers la quarta sessió per part de la Judit. Tot i així, després d'observar el seu comportament en les sessions anteriors ja em va fer veure que tot i la planificació prèvia de la sessió, no podia preveure com es desenvoluparia.

També cal dir que analitzar els vídeos de les sessions m'ha permès fer una autoavaluació de la meua actuació durant les sessions i això m'ha fet adonar-me de la importància en l'ús del llenguatge i l'establiment de contacte visual durant la interacció amb l'alumnat amb TEA. Tenint en compte les dificultats que tenen en la comunicació i el llenguatge, és molt important utilitzar un vocabulari adequat al seu nivell de desenvolupament del llenguatge i fer demandes senzilles, clares i concretes per tal de garantir que la comunicació sigui efectiva. Aquest aspecte no l'havia tingut en compte durant la planificació de les sessions i, per tant, ha estat a través de la pràctica que ho he après i, per tant, he hagut d'adaptar-me a aquesta necessitat donant instruccions més simples, clares i concretes. Alhora, tampoc havia tingut en compte la importància del contacte visual per garantir l'efectivitat de la comunicació. Sobretot en el cas de la Judit, he hagut de tenir molt en compte aquest aspecte i parar-hi molta atenció ja que en general no establia contacte visual amb mi. És per això que m'ajupia per tal d'estar a l'alçada dels seus ulls i poder mantenir millor el contacte visual i, fins i tot, li agafava suament la barbeta per a que em mirés.

7. CONCLUSIONS/PROPOSTES

Després de l'anàlisi i interpretació de les dades i la posterior discussió dels resultats puc dir que la meua hipòtesi s'ha verificat i que, per tant, la interpretació instrumental afavoreix el desenvolupament de la comunicació i habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca, gràcies a la interacció a través de l'instrument.

Tanmateix, penso que les sessions realitzades són insuficients per poder observar una evolució del desenvolupament de la comunicació i habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca ja que donades les alteracions qualitatives d'aquests infants en aquestes àrees, crec que és necessari un treball constant i continuat de més de quatre sessions per tal d'observar una evolució. Tot i així, amb les sessions realitzades en aquesta petita recerca he pogut recollir evidències que indiquen aquestes possibilitats que ofereix la interpretació instrumental per treballar la comunicació i les habilitats socials i que em permeten, alhora, verificar en aquest sentit la meua hipòtesi.

També crec que és molt important tenir en compte les característiques individuals i els interessos de cada infant a l'hora de planificar les activitats, sessions, materials, etc. ja que les individualitats de cadascun faran que la seva evolució en el desenvolupament de les àrees, habilitats, etc. que es vulguin treballar sigui d'una manera o d'una altra. Això ho he vist clarament a l'hora de realitzar les sessions, les quals les havia planificat

de la mateixa manera per tots dos alumnes i les seves característiques individuals han fet que els resultats hagin estat diferents en molts dels aspectes o categories analitzades.

Pel que fa a les propostes, donat l'interès per la pràctica instrumental d'ambdós alumnes (encara que cadascun tingui finalitats diferents i tot i el gran ventall d'habilitats i àrees de desenvolupament que permet treballar), penso que l'escola hauria de potenciar més la pràctica instrumental, i la música en general, amb aquests infants per diferents motius. En primer lloc, perquè la música és un llenguatge i, per tant, pot ser una bona estratègia per treballar les alteracions qualitatives de la comunicació i el llenguatge que tenen aquests alumnes. En segon lloc, perquè la pràctica instrumental permet interaccionar i comunicar-se amb els altres de manera que afavoreix les relacions socials i el desenvolupament d'habilitats socials, una segona àrea alterada qualitativament en aquests infants. I per últim, perquè ambdós casos han mostrat un gaudi i interès per la pràctica instrumental durant les activitats a través d'evidències com el somriure, moviments i gestos d'impaciència i excitació, estereotípies, etc. Per tant, penso que a l'escola haurien de potenciar molt més la música com a llenguatge d'expressió i comunicació amb aquests alumnes ja que permet desenvolupar la comunicació i habilitats socials, les quals són dues àrees afectades qualitativament en els infants amb TEA.

Més concretament, en el cas del Pau, donades les seves dificultats per establir relacions socials amb els seus companys, penso que activitats com les realitzades en les sessions en les que interaccionàvem a través de la interpretació instrumental poden ser un bon recurs per treballar aquesta àrea. Alhora, són activitats que es poden realitzar a l'aula i, per tant, activitats en les quals pot participar amb els seus companys i afavorir així la relació amb el seu grup d'iguals. A més, els resultats han demostrat que són activitats que li agraden i amb les quals s'ho ha passat bé.

En el cas de la Judit, crec que la música també ha de ser una eina de treball per a desenvolupar la comunicació i les habilitats socials però en el seu cas cal partir dels seus interessos i motivacions. Penso que cal aprofitar el seu interès per l'estimulació sensorial que li ofereixen els instruments per tal de treballar les habilitats socials i la comunicació ja que ha mostrat iniciativa i intenció comunicativa quan li interessava l'activitat. Per tant, crec que caldria realitzar més sessions de manipulació i experimentació amb altres instruments i amb altres tècniques (no només la interpretació instrumental) per obtenir més informació sobre els seus interessos i partir d'aquests per enfocar i planificar les sessions de treball a través de la música. Crec que amb més sessions en què es treballi a través de la interpretació instrumental les seves alteracions qualitatives en la comunicació, habilitats socials i conducta i interessos, es podran obtenir més resultats que mostrin una evolució i millora d'aquests. A més, en el cas de la Judit, crec que és important aprofitar i potenciar les habilitats musicals que ja posseeix.

Per últim, dir que els resultats obtinguts després de realitzar les sessions i analitzar i interpretar la informació recollida m'han permès realitzar una exploració i anàlisi de les dificultats i potencialitats de cada infant en les diferents categories analitzades. Per tant, aquest treball pot servir com a punt de partida i com a avaluació inicial per tal de

realitzar noves propostes de sessions amb objectius específics per a cada infant segons els resultats obtinguts i continuar amb el treball realitzat amb el meu petit estudi de casos.

8. CONSIDERACIONS FINALS

Realitzar aquest treball de fi de grau m'ha permès investigar sobre una temàtica que m'interessa i és significativa per a mi per diferents raons.

En primer lloc, perquè he fet la menció de Necessitats Educatives Específiques (NEE) ja que d'entre totes era la que més m'interessava de cara a la meva pràctica professional. A més, el TEA en concret, tal i com he comentat a l'inici d'aquest treball, és un tema que m'interessa i que hem treballat durant aquest curs a la menció i, per tant, he pogut consolidar i ampliar els meus coneixements.

En segon lloc, aquest treball també m'ha permès relacionar aquesta temàtica amb la música. A tercer curs de la carrera, en el moment d'escollir la menció, vaig dubtar entre escollir la menció de NEE o de música ja que ambdues m'interessaven molt. Tot i que penso que vaig encertar amb la tria, també m'hagués agradat poder fer la menció de música i d'alguna manera aquest treball m'ha servit per relacionar ambdós interessos i enfocar el treball en una altra temàtica que m'interessa i que no són les NEE. En aquest sentit, un aspecte positiu que m'ha ajudat en la realització del treball és que he partit d'uns coneixements previs tant pel que fa al TEA com pel que fa a la música, la qual cosa m'ha permès aprofundir encara més en ambdues temàtiques i aprofitar-los a l'hora de planificar i realitzar les sessions amb els participants de la mostra.

Alhora, a més d'adquirir nous coneixements en relació a la música i el TEA, realitzar un treball d'investigació qualitativa com aquest m'ha permès conèixer des de la pràctica quins passos cal seguir, quina estructura ha de tenir l'informe d'aquest tipus de recerca, com realitzar la transcripció d'un vídeo i possibles programes informàtics per fer-ho, com fer citacions en el text i com citar la bibliografia correctament segons les normes APA, etc. També m'ha permès estudiar dos casos concrets de l'escola on vaig fer pràctiques i, per tant, mantenir el vincle amb l'escola i seguir-hi en contacte.

Ara que ja he acabat el treball, puc dir que estic satisfeta de la feina realitzada. Si l'hagués de fer una altra vegada segurament intentaria planificar millor el temps ja que poc a poc se m'ha anat acumulant la feina, però sovint per imprevistos o excés de feina de la resta d'assignatures. Malgrat la manca de temps per dedicar a la realització del treball, he gaudit mentre el feia ja que, com he dit anteriorment, és una temàtica que m'interessa. Alhora, ara estic encara més interessada en les possibilitats que ofereix la música per treballar amb infants amb TEA i amb els infants en general. És per això que de cara al curs que ve he buscat informació de màsters i cursos sobre musicoteràpia, educació musical i tinc la intenció de fer-ne un sobre TEA.

Per últim, remarcar que els límits en l'extensió d'aquest treball no m'han permès desenvolupar alguns continguts que m'hauria agradat aprofundir més i, alhora, això ha

fet que hagi utilitzat els annexos per tal de donar resposta a aquesta necessitat de major extensió.

9. BIBLIOGRAFIA

Bibliografia referenciada

Bernal, J., Espelde, A. i Rodríguez, A. (2010). *La Educación Musical del Niño con Necesidades Especiales*. Recuperat 9 març 2013, des de <http://dugi-doc.udg.edu/bitstream/handle/10256/2867/346.pdf?sequence=1>

Cuxart, F i Sanahuja, J. M. (2013). *El Trastorn de l'Espectre Autista*. Documentació i informació facilitada durant la docència de l'assignatura de NEE afectives, emocionals i de conducta en el curs 2012-2013 (documents no publicats). Bellaterra: UAB

Donada, S. (2013). *Estratègies per a la inclusió de l'alumnat amb discapacitat intel·lectual*. Documentació i informació facilitada durant la docència de l'assignatura de NEE de caràcter cognitiu en el curs 2012-2013 (documents no publicats). Bellaterra: UAB

Federación Autismo Andalucía. Recuperat 10 maig 2013, des de http://www.autismoandalucia.org/index.php?option=com_content&view=article&id=84:modificaciones-dsmv&catid=37:publicaciones

Hortal, C., Miró, R.M. i Querol, C. (2010). *DTGD Estratègies per a la inclusió de l'alumnat amb trastorns de l'espectre autista*. Recuperat 9 març 2013, des de http://ateneu.xtec.cat/wiki/form/wikiexport/cursos/escola_inclusiva/dtgd/index

Jauset, J. (2009). *La musicoterapia (1a ed.)*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.

Lacárcel, J. (1990). *Musicoterapia en educación especial (1a ed.)*. Murcia: Universidad

Latorre, A., del Rincón, D. i Arnal, J. (1996). *Bases metodológicas de la investigación educativa*. Barcelona: Experiencia

Leganés Lavall, E. N. (2012). La música como terapia complementaria en la mejora de la comunicación y el lenguaje autista. *Psicología. com*, 16.

López-Ibor, J. J., i Valdés, M. (2002). Trastornos de inicio en la infancia, la niñez o la adolescencia: Trastornos generalizados del desarrollo. *DSM-IV-TR. Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales. Texto revisado.*, (1a ed. p. 45-97). Barcelona: Masson

Nuzzi, M., Marsimian, N., i Baetti, S. (2011). Musicoterapia: Un aporte desde la perspectiva interdisciplinaria en el tratamiento del autismo. A: ACTES del *Congreso Argentino de Musicoterapia, Ciudad de Buenos Aires (5 al 8 de octubre de 2011)*, 84-

88. Recuperat 9 març 2013, des de [http://www.musicoterapia.org.ar/pdf/ACTAS CAMT 2011.pdf#page=84](http://www.musicoterapia.org.ar/pdf/ACTAS_CAMT_2011.pdf#page=84)

Sanahuja, J.M. (2012). *Motricitat i discapacitat visual*. Documentació i informació facilitada durant la docència de l'assignatura de NEE sensorials en el curs 2012-2013 (documents no publicats). Bellaterra: UAB

Sierra, M. D. L. S. S. (2010). La musicoterapia. *Innovación y Experiencias Educativas*, Juny (nº 31), 1-12. Recuperat 16 febrer 2013, des de http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_32/MARIA%20DE%20LOS%20SANTOS_SIERRA_2.pdf

Bibliografia consultada

Benenzon, R. (1971). *Musicoterapia y educación (1a ed.)*. Buenos Aires: Paidós.

Del Rincón, D. D. (1997). *Metodologies qualitatives orientades a la comprensió*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.

Del Rincón, D. et al. 1995. *Técnicas de Investigación en Ciencias Sociales*. Cap. 12: "Medios audiovisuales". Madrid: Dykinson. P: 367-377.

Escudé, N. i Escudé, A. *La musicoteràpia: Descoberta del món emocional dels nens amb autisme*. Recuperat 9 març 2013, des de <http://www.jornadeseducacioemocional.com/wp-content/uploads/2012/04/12.-La-musicoter%C3%A0pia.-Descoberta-del-mon-emocional-dels-nens-amb-autisme.-Nuria-Escud%C3%A9-Aurora-Escud%C3%A9.pdf>

Gold, C., Wigram, T., i Elefant, C. (2007). Musicoterapia para el transtorno del espectro autista. *La Biblioteca Cochrane Plus*, 4. Recuperat 9 març 2013, des de [http://www.sld.cu/galerias/pdf/sitios/mednat/musicoterapia para el trastorno de espectro autista.pdf](http://www.sld.cu/galerias/pdf/sitios/mednat/musicoterapia_para_el_trastorno_de_espectro_autista.pdf)

Musicoterapia y autismo. *XII Congreso de AETAPI*. Recuperat 16 febrer 2013, des de http://www.aetapi.org/congresos/canarias_04/panel_17.pdf

Normes APA. Recuperat 15 abril 2013, des de <http://www.udg.edu/tabid/11972/language/ca-ES/default.aspx>

Penalva Verdú, C., i Mateo Pérez, M. Á. (2006). *Tècniques qualitatives d'investigació*. Recuperat 15 abril 2013, des de http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/2466/1/Num77_Tecnicas_qualitatives.pdf

Revuelta Domínguez, F. I., i Sánchez Gómez, M. C. (2005). *El proceso de transcripción en el marco de la metodología de investigación cualitativa actual*. Recuperat 20 maig 2013, des de http://e-spacio.uned.es/fez/eserv.php?pid=bibliuned:20243&dsID=proceso_transcripcion.pdf

Sánchez, S. M. (2010). *Musicoterapia como recurso educativo par apersonas con discapacidad: parte I. Innovación y Experiencias Educativas*, Diciembre (nº 37), 1-9. Recuperat 19 febrer 2013, des de http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_37/SILVIA MARIA SANC HEZ ARJONA_01.pdf

Sánchez, S. M. (2010). *Musicoterapia como recurso educativo par apersonas con discapacidad: parte II. Innovación y Experiencias Educativas*, Diciembre (nº 37), 1-9. Recuperat 19 febrer 2013, des de http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_37/SILVIA MARIA SANC HEZ ARJONA_02.pdf

Transana. Recuperat 25 maig 2013, des de <http://www.transana.org/>

Vázquez, J. B., Larrañaga, A. E., i Blanco, A. R. (2010) "La Educación Musical del niño con Necesidades Especiales". *II Congr s Internacional de Didàctiques*, 1-4. *Organitzadors o compiladors*. Recuperat 19 febrer 2013, des de <http://www.udg.edu/portals/3/didactiques2010/guiacdii/ACABADES%20FINAL/346.pdf>

ANNEXOS

ANNEX 1: Glossari

Ecolàlia²: repeticions del que acaba de dir algú en un moment determinat o del que s'ha sentit fa temps a la televisió, en una conversa, etc. Aquest ús repetitiu del llenguatge és característic en les persones amb TEA. Es distingeixen dos tipus d'ecolàlies, les quals es poden presentar alhora en un mateix cas:

- Ecolàlia immediata: repetició immediata del que s'acaba de dir.
- Ecolàlia retardada: es repeteix alguna cosa que es va escoltar fa temps a la televisió, en una conversa, etc.

El llenguatge ecolàlic vol incrementar la comunicació entre tots els interlocutors i, per tant, és important no parar a l'infant quan fa ecolàlies ja que té una intenció comunicativa encara que estigui repetint el que s'està dient. Per tant, és possible que després de repetir molt el que s'està dient acabi donant una resposta.

Estereotípia³: "Conducta repetitiva, no voluntaria, síntoma manifiesto, prevalente y aislado, que no se puede imputar a una causa directa reconocida orgánica o un trastorno". S'ha de tenir en compte la seva desviació (si és molt visible o no) i l'estimulació interna. També té molta importància el paper que té l'aprenentatge, sobretot des del punt de vista de la imitació, ja que aprens una conducta perquè la veus en algú altre o fas una conducta i veus que el teu voltant l'assimila, la reforça i llavors la segueixes fent.

Joc simbòlic²: Tipus de joc en el qual l'individu representa una escena o situació que no és real, simula que està en una altra situació.

Protoimperatiu²: l'acció protoimperativa consisteix en demanar alguna cosa que es vol.

Protodeclaratiu²: l'acció protodeclarativa consisteix en compartir alguna cosa amb algú altre.

USEE (Unitats de Suport a l'Educació Especial)⁴: "Són unitats de recursos (mestres, professors/es i educadors/es) que s'afegeixen als ja existents als centres ordinaris i a les diverses formes de gestió de la diversitat de l'alumnat desenvolupades pels centres educatius,

² Sanahuja, J. M. (2013). *El Trastorn de l'Espectre Autista*. Documentació i informació facilitada durant la docència de l'assignatura de NEE afectives, emocionals i de conducta en el curs 2012-2013 (documents no publicats). Bellaterra: UAB

³ Sanahuja, J.M. (2012). *Motricitat i discapacitat visual*. Documentació i informació facilitada durant la docència de l'assignatura de NEE sensorials en el curs 2012-2013 (documents no publicats). Bellaterra: UAB

² Sanahuja, J. M. (2013). *El Trastorn de l'Espectre Autista*. Documentació i informació facilitada durant la docència de l'assignatura de NEE afectives, emocionals i de conducta en el curs 2012-2013 (documents no publicats). Bellaterra: UAB

⁴ Donada, S. (2013). *Estratègies per a la inclusió de l'alumnat amb discapacitat intel·lectual*. Documentació i informació facilitada durant la docència de l'assignatura de NEE de caràcter cognitiu en el curs 2012-2013 (documents no publicats). Bellaterra: UAB

per donar suport a la participació de l'alumnat amb discapacitat en els entorns escolars ordinaris. [...] Són susceptibles de suport per part dels professionals de les USEE els i les alumnes amb manca d'autonomia per motius de discapacitats motòriques, discapacitats intel·lectuals severes, trastorns generalitzats del desenvolupament o trastorns greus de la conducta. Correspon als professionals de la USEE donar suport al professorat en l'elaboració de materials específics o adaptats i en la concreció d'estratègies que facilitin la participació de l'alumnat amb discapacitat en les activitats generals de l'aula ordinària, acompanyar, quan calgui, els i les alumnes en aquestes activitats; i desenvolupar les activitats específiques que aquests alumnes requereixin. Els professionals de la USEE col·laboren amb el tutor/a del grup ordinari en la tutoria individual dels alumnes que atén i en el seguiment del seu procés d'aprenentatge i aporta a la comissió d'avaluació tota la informació sobre l'evolució de l'alumne/a en aquelles àrees en què tingui una intervenció directa, i els elements per a la valoració dels aprenentatges i el seu procés de maduresa. [...] L'organització de la USEE s'ha d'emmarcar en el plantejament global del centre per a l'educació inclusiva de l'alumnat. L'alumnat atès pels professionals de la USEE té com a marc curricular de referència, amb caràcter general, el mateix que s'estipula per al conjunt de l'alumnat, reflectit en el projecte educatiu. Les adaptacions que es facin per a cada alumne/a es determinaran en el seu pla individual."

ANNEX 2: Avaluació inicial de la mostra

A continuació es presenta l'avaluació inicial dels dos infants que constitueixen la mostra d'aquesta petita recerca. Tota la informació que conté aquesta avaluació està extreta de l'entrevista i xerrades informals que vaig realitzar amb la mestra d'Educació Especial i l'educadora de la USEE.

Característiques comunes en els dos casos:

- Tots dos fan P-5 i van a la mateixa classe.
- Durant l'etapa d'Educació Infantil no han fet res de manipulació d'instruments, s'han centrat en cançons, etc. Tot i així, aquest trimestre sembla que estan treballant alguns instruments de percussió amb la mestra que ha tornat de la seva baixa.
- Tenen una bona capacitat intel·lectual.
- Són rígids, tant física com mentalment. És per això que els costa molt la dansa i la música normalment. El tipus de metodologia de l'escola és molt flexible i això, segons l'opinió de la tutora de la USEE, els ha ajudat molt a no reforçar aquesta rigidesa tan típica en els infants TEA.
- Motricitat fina i gruixuda molt rígida. És per això que fan molt treball manipulatiu amb ells.
- No entenen les coses abstractes (ironia, humor, dibuixos abstractes, etc.)
- Tenen un joc simbòlic força bo, perquè s'ha treballat (sobretot en el cas de la Judit ja que ho han treballat molt a casa)
- Tenen la parla danyada. En general, el que els sol passar és:
 - o No veuen la funcionalitat de parlar i, per tant, no els motiva perquè no necessiten comunicar-se amb els altres i les demandes que necessiten fer les aconsegueixen amb gestos, crits, rebequeries, etc.
 - o En conseqüència, tenen un nivell de frustració alt quan aconsegueixen començar a parlar ja que no se'ls entén gaire si tenen molta verborrea i es frustren en veure que tot i fer l'esforç de parlar els altres no els entenen.
- Fan ecolàlies. És típic en els casos de TEA, significa que parlen repetint frases o el que se'ls ha dit.
- El sistema de comunicació que utilitzen a l'escola és el Sistema Pictogràfic de Comunicació (SPC).
- Comprenen més del que parlen, ja que el problema està en la parla pel que he explicat anteriorment, no en la comprensió.
- No tenen el sentiment d'empatia. Tot i així poden entendre que quan algú plora és perquè està trist, etc. perquè ells coneixen aquests sentiments i situacions, però perquè ho han après, no perquè ho sentint realment.
- No els agraden les textures llefiscoses.

Pau

- Fa P5 i porta des de P3 a l'escola.
- La seva família és romanesa i a casa parlen castellà i romanès. És a l'escola on parla el català.
- Quan va arribar a P3 no parlava.
- Capacitat intel·lectual alta □ reté i comprèn la informació, excepte amb els aspectes abstractes.
- Té motivació i interès per la llengua (per les lletres) i per les mates (pels números: ara sap fins al número 100 quan a P5 només se'ls exigeix fins al número 30).
- És més bo en números que en lletres.

- Era molt rígid tant física com mentalment però ara ja no tant perquè ho han treballat molt.
- Li importa molt embrutar-se.

Avaluació inicial del deteriorament qualitatiu de les següents àrees:

- **RELACIONS SOCIALS:** (dificultat per relacionar-se amb els altres):
 - o **No té dificultats en la utilització adequada de la comunicació no verbal.**
 - o **Dificultats en el desenvolupament de relacions d'amistat amb altres nens.** No té iniciativa per relacionar-se amb els seus companys. Quan els companys s'intenten relacionar amb ell, no mostra gaire interès i si hi ha contacte físic aleshores fins i tot es pot enfadar i marxar.
 - o **Absència d'interès en compartir amb els altres les alegries, els interessos o els èxits.** Tot i així, en el seu cas a vegades et crida per ensenyar-te o preguntar-te alguna cosa.
- **COMUNICACIÓ I LLENGUATGE:** (Deteriorament qualitatiu en la comunicació)
 - o **Retard de desenvolupament del llenguatge oral.** Van aconseguir que tingués l'interès per parlar. Té molt verborrea, sovint fa un ús ecolàlic del llenguatge. Sap fer demandes i comprèn missatges que impliquin la realització de més d'una acció consecutiva (ves a penjar la bata, després agafa la motxilla, posa't la jaqueta i anem al pati)
 - o **Iniciar o mantenir la conversa.** Ell sap fer les demandes i les fa quan vol alguna cosa. Ex: Marta, jo vull...
 - o **Ús estereotipat i repetitiu del llenguatge.** Sí (ecolàlies principalment, sobretot immediates)
 - o Té un **joc simbòlic** força desenvolupat ja que ho han treballat molt.
- **CONDUCTA I INTERESSOS** (Comportament o interessos restrictius, repetitius i estereotipats):
 - o **Dedicació apassionada a un o més interessos que són anormals en el seu contingut o per la seva intensitat.** Li agraden molt les bombolles de sabó, els trens, veure com cauen els objectes com pilotes de plàstic, etc.
 - o **No mostra especialment una adherència d'aparença compulsiva a rutines o rituals específics.** Tot i així, sí que necessita acabar una tasca abans de fer una altra. Per exemple, si està jugant amb una joguina o joc i li diuen d'anar al pati ràpidament no ho farà fins que hagi recollit el joc.
 - o **Manierismes motors estereotipats i repetitius.** Sí, principalment aleteig quan està content o excitat.
 - o **No mostra especialment una preocupació per parts aïllades dels objectes o pels elements aliens a les funcions pròpies dels objectes (com ara la seva olor, el tacte de la seva superfície o el soroll o la vibració que produeixen).**

Pel que fa a la música:

- La música no el motiva tant com a la Judit però sí que li agrada molt la dansa.
- No té dificultats en saber esperar el torn.

Judit

- Fa P5 i ha arribat a l'escola aquest any (encara l'estan coneixent)
- Quan va arribar no parlava i ara comença a parlar (sistema SPC)
- Li agrada el contacte físic però no perquè vulgui relacionar-se amb els altres sinó perquè li agrada

Avaluació inicial del deteriorament qualitatiu de les següents àrees:

- RELACIONS SOCIALS: (dificultat per relacionar-se amb els altres):
 - o **Dificultats en la utilització adequada de la comunicació no verbal.**
 - o **Dificultats en el desenvolupament de relacions d'amistat amb altres nens.**
No té iniciativa per relacionar-se amb els seus companys. Tot i així, a diferència del Pau, quan els companys volen relacionar-se amb ella, ella es deixa perquè li agrada el contacte físic.
 - o **Absència d'interès en compartir amb els altres les alegries, els interessos o els èxits.**
- COMUNICACIÓ I LLENGUATGE: (Deteriorament qualitatiu en la comunicació)
 - o **Retard en el desenvolupament del llenguatge oral.** Tot just comença a parlar aquest curs.
 - o **Fracàs relatiu per iniciar o mantenir la conversa.** Només té iniciativa per parlar quan vol alguna cosa i tot així les demandes que fa són molt curtes i pobres.
 - o **Ús estereotipat i repetitiu del llenguatge.** Sí (estereotípies verbals i ecolàlies tant immediates com retardades)
 - o Té un **joc simbòlic** força desenvolupat ja que ho han treballat molt, sobretot des de casa.
- CONDUCTA I INTERESSOS (Comportament o interessos restrictius, repetitius i estereotipats):
 - o **Dedicació apassionada a un o més interessos que són anormals en el seu contingut o per la seva intensitat.** Li agraden molt les bombolles de sabó i les plomes i en aquest sentit és més "autista" que en Pau.
 - o **No mostra especialment una adherència d'aparença compulsiva a rutines o rituals específics.**
 - o **Manierismes motors estereotipats i repetitius:** principalment aleteig de les mans i també estereotípies verbals.
 - o **No mostra especialment una preocupació per parts aïllades dels objectes o pels elements aliens a les funcions pròpies dels objectes (com ara la seva olor, el tacte de la seva superfície o el soroll o la vibració que produeixen).**

Pel que fa a la música:

- Té molt interès per la música, per la manipulació d'instruments (triangle, maraques... Els coneix, segurament perquè de petita veia uns vídeos a casa on sortien aquests instruments).
- Ara a l'escola, a l'hora de música, han treballat instruments de percussió i li agrada molt (quan en té un a la mà no para de tocar-lo) i coneix el nom dels instruments que han treballat:
 - o Li agrada molt el triangle i les xinxines (possible preferència pels sons aguts i ressonants)
 - o No li agrada tant la caixa xinesa o els pals.
- Quan té un instrument a la mà no para de tocar-lo de manera que li costa molt saber esperar i parar.
- Li motiva molt l'estimulació sonora i visual.
- Té sentit del ritme.

ANNEX 3. Planificació de les sessions

Durant el mes de Maig realitzaré 4 sessions amb els infants que formen la mostra de la meua recerca. Les tres primeres sessions són individuals i, per tant, en faré tres amb cadascun dels infants on realitzaré diferents activitats a través de la interpretació instrumental. La quarta i última sessió serà conjunta.

HIPÒTESI DE TREBALL: *La interpretació instrumental afavoreix el desenvolupament de la comunicació i habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca, gràcies a la interacció a través de l'instrument.*

OBJECTIUS PRINCIPALS DE LES SESSIONS:

- Desenvolupar habilitats socials com saber esperar i actuar quan toca
- Desenvolupar la comunicació a través de la interpretació instrumental i de la comprensió i elaboració de demandes simples.

ALTRES OBJECTIUS I HABILITATS QUE LES SESSIONS PERMETEN TREBALLAR:

Totes aquestes sessions permeten, a més de treballar la comunicació i l'habilitat de saber esperar i actuar quan toca, també permeten:

- Desenvolupar la coordinació óculo-manual
- Augmentar nivells de concentració i atenció
- Desenvolupar la motricitat fina
- Comprendre demandes simples
- Fer demandes simples
- Experimentar i manipular amb els instruments
- Improvisar lliurement amb els instruments
- Realitzar acompanyaments simple (marcar la pulsació, patró rítmic constant après o improvisat)

OBJECTE INTERMEDIARI: Instruments de percussió

- Bongos
- Pals
- Caixa xinesa
- Picarols
- Xinxines
- Triangle
- Maraques

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Activa

DURACIÓ APROXIMADA DE CADA SESSIÓ: 15-20 minuts

TÈCNICA UTILITZADA: Interpretació instrumental

PREVISIÓ DE POSSIBLES INCIDÈNCIES DURANT LES SESSIONS

- Resistència/por a experimentar amb els instruments.
- Rebuig a certs sons.
- Manca de predisposició dels participants per realitzar les sessions per manca d'interès o motivació.

DESENVOLUPAMENT DE LES SESSIONS

SESSIÓ 1

- Sessió individual
- **Objectiu:** Experimentar i improvisar lliurement amb els instruments per determinar quins instruments i sons li agraden i quins no.
- **Descripció:** els participants experimenten, improvisen lliurement i es familiaritzen amb els instruments de percussió i el seu so presentats a través d'una capsula de la música que conté aquests instruments. D'aquesta manera, podré determinar quins instruments i sons li agraden i quins no.

SESSIÓ 2 i 3

- Sessions individuals
- **Objectius:**
 - o Familiaritzar-se amb els instruments i els seus sons
 - o Entendre i respondre a demandes simples a través de la interpretació instrumental
 - o Esperar el torn.
 - o Actuar quan toca.
 - o Interaccionar a través dels instruments musicals.
- **Descripció:** En ambdues sessions es presenta a l'alumne la seva capsula de la música (personalitzada amb el seu nom) amb dos dels instruments que més li van agradar a la sessió 1. Després de descobrir què hi ha a dins de la capsula i experimentar amb els instruments per tal de reconèixer el seu so, aprendre el seu nom i aprendre com s'han de tocar, es realitzen dues activitats:
 - o **Activitat A:** tots dos interaccionem amb el mateix instrument. Jo faré un ritme determinat amb aquest i a continuació l'infant ha de respondre (o bé fent el mateix o bé tocant un altre ritme). L'objectiu no és aconseguir una resposta concreta de l'individu (una imitació exacta, un ritme concret, etc.) sinó interaccionar i comunicar-se a través de l'instrument respectant el torn de cadascú per tal de treballar l'habilitat de saber esperar i actuar quan toca.
 - o **Activitat B:** tots dos interaccionem amb el mateix instrument. S'explicarà a l'alumne que quan digui "Ja" podem tocar l'instrument i quan digui "Stop" hem de parar de tocar fins que torni a dir "Ja". Durant l'estona en què podem tocar també cantaré una melodia per ajudar a l'alumne a comprendre la dinàmica de l'activitat. L'objectiu és treballar la comunicació i interacció a través de demandes o instruccions simples reforçades amb la interpretació instrumental i una petita melodia que reforci les demandes d'inici i fi de la interpretació amb l'instrument de percussió.

SESSIÓ 4

- Sessió conjunta.
- **Objectius:**
 - o Familiaritzar-se amb els instruments de l'altre participant i els seus sons.
 - o Interaccionar a través dels instruments musicals.
 - o Elaborar i respondre a demandes simples (per iniciativa pròpia) i a través de la pràctica instrumental.
 - o Esperar el torn.
 - o Actuar quan toca.
- **Descripció:** es realitzaran les mateixes activitats plantejades en les sessions 2 i 3 però amb els dos infants alhora afavorint la interacció entre ells.

ANNEX 4: Transcripcions dels vídeos de les sessions

En aquest annex s'inclouen les transcripcions dels vídeos de les sessions realitzades amb els dos casos de la mostra. La transcripció de cada sessió comença amb una breu taula que inclou informació sobre l'alumne que participa, la data, l'hora i el lloc en què s'ha realitzat la sessió i la duració del vídeo. En la majoria dels casos, per una mateixa sessió hi ha més d'un vídeo perquè es van fer talls durant la gravació i és per això que la duració pot aparèixer a la taula com una suma de diferents vídeos.

ÍNDEX

	Pàg.
- Sessió 1: Judit	-35-
- Sessió 1: Pau	-39-
- Sessió 2: Judit	-42-
- Sessió 2: Pau	-44-
- Sessió 3: Pau	-45-
- Sessió 3: Judit	-47-
- Sessió 4: Judit i Pau	-49-

SESSIÓ 1	
ALUMNE PARTICIPANT	Judit
DATA	16/05/2013
HORA	10h a 11h
LLOC	USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial)
DURACIÓ DEL VIDEO	13' 08" + 2' 39"

Inici: Presentació a la Judit de “La capsa de la música”, una capsa que conté diferents instruments musicals (maraques, pals, caixa xinesa, triangle, bongos, picarols i xinxines), tots ells de percussió.

00' 00"- 00' 25"

Presento a la Judit “La capsa de la música”. Davant la pregunta: *Vols que mirem què hi ha a dins?*, mostra interès en obrir la capsa i col·labora a obrir-la amb la mà i amb el gest d'ajupir-se per veure què hi ha.

MARAQUES 00' 25"- 01' 28"

Agafa el primer Instrument (la maraca) i el reconeix. Pregunta: *Saps què és això Judit?* Agafa la maraca correctament amb una mà i sembla que diu alguna cosa o canta però molt fluix i sense gairebé vocalitzar de manera que no s'entén el que diu. Ràpidament fa el gest per a què soni alhora que se la mira i mira a la càmera (sap que hi ha una tercera persona que grava. Se sent observada). Seguidament li dono la segona maraca i allarga el braç ràpidament per agafar-la. Quan les té a les mans diu en to alt: *Maraques!* i se'n va directament cap al mirall que hi ha a una paret de l'aula mentre mou les dues maraques per a què sonin.

Es col·loca davant del mirall amb les maraques, una a cada mà, per veure's. Mou les maraques amb les dues mans amb total simetria de braços i bona coordinació motora, mentre fa una estereotípia verbal o emet sons o paraules soltes que no entenc. No deixa de mirar-se al mirall.

No sembla respondre a cap pregunta o demanda que li faig mentre està davant del mirall, ni amb verbalment ni mirant-me o fent algun gest. Pregunta: *Saps com es diuen?* No respon i li dic: *Maraques* i ella, allargant les vocals de la paraula alhora que toca les maraques, fa un salt i es mira al mirall, sembla que diu lentament: *Maraques*.

PALS 01' 28"- 02' 00"

Davant la invitació a veure un altre instrument, accedeix ràpidament.

Li dono la instrucció: *Desa les maraques a la capsa* i ho fa de manera immediata.

S'espera a que li doni el següent instrument. Li dic mentre li dono els pals: *Saps què és això?* Però no respon. Segueixo: *Uns pals*. La Judit agafa els pals i veig que ja els coneix, ja que els agafa amb precisió i en la posició correcta. Torna a anar al mirall per veure's. Somriu i tanca els ulls per sentir el so que es produeix en picar un pal contra l'altre.

Davant la pregunta: *T'agraden els pals?* la Judit no respon però somriu.

Li dic: *Desa els pals a la capsa*. Ho fa i espera a que jo li doni un nou instrument.

CAIXA XINESA. 02' 00"- 03' 05"

Mentre jo pregunto: *Vols veure un altre instrument?* ella se'n va la capsa com si hagués entès la dinàmica de la sessió. Desa els pals i li dono una caixa xinesa.

Jo li dic: *Mira, una caixa xina!* i ella respon amb un to baix i sense vocalitzar gaire: *Una caixa xina*. S'adreça novament al mirall i mentre fa una estereotípia verbal va picant la caixa.

Pregunta: *T'agrada la caixa xina?* No respon. Somriu però no respon.

Es mira al mirall contínuament, somrient i picant l'instrument. També fa el gest amb la mà dreta de marcar dues pauses de silenci i després continua tocant la caixa xinesa. S'ha cansat de l'instrument i me'l torna. Se'n va a la capsa i a la demanda: *Desa tú la caixa xinesa a la capsa*. Ho fa.

TRIANGLE: 03' 05''- 04' 21''

Just després de deixar la caixa xinesa a la capsa senyala un instrument alhora que diu clarament: *Ese*.

Pregunto: *Saps què és això Judit?* Respon: *El triangle!*

Pregunto: *T'agrada el triangle?* Diu algunes paraules que no puc entendre.

Li dono l'instrument i l'ajudo a agafar-lo correctament. Se'n va al mirall. Es mira i abans de començar a tocar el triangle pica tres cops a terra amb la baqueta metàl·lica alhora que diu: *Un dos, tres*. A continuació fa sonar el triangle amb un cop de baqueta i escolta com ressona. Tot això ho fa seguint una mateixa pulsació. A continuació toca sense parar el triangle fins que para i escolta com ressona.

Té la baqueta metàl·lica agafada per la banda contrària així que li ensenyo com agafar-la correctament i es deixa.

Torna a repetir la mateixa acció d'abans però aquest cop pica tres cops a terra alhora que diu quan toca la primera i la quarta i cinquena vegada amb un to baix que costa d'entendre: *Un* (silenci mentre pica les següents dues pulsacions) *quatre, cinc*.

Segueix tocant l'instrument i quan para mira a càmera mentre escolta el so de l'instrument ressonant. Segueix tocant el triangle mentre es mira al mirall i crida: *Triangle*.

Quan es cansa es dirigeix cap a la capsa fent una estereotípia verbal. Jo li dic: *Guardem el triangle i mirem un altre?* No respon però s'espera a que jo li obri la capsa per guardar-hi el triangle.

BONGOS 04' 21''- 05' 05''

Li dic mentre agafo els bongos de la capsa: *Mira què és això!* La Judit fixa la mirada en el nou instrument i diu: *Els pambors, els pambors*. Jo li dic: *Són uns bongos*.

Mentre jo aguanto els bongos perquè li quedin a la seva alçada (està d'empeus al costat de la capsa), pica amb les dues mans, una a cada bongo, de manera rítmica i amb bona coordinació de mans, alternant una mà i després l'altra. No toca amb força així que li proposo: *Toca fort*. Aleshores pica amb les dues mans alhora i segueix tocant alternant una mà i després l'altra.

Quan jo li dic: *Piquem les dues?* mentre toco un bongo, ella para de tocar observant què faig i no diu res però repeteix el mateix ritme que faig jo.

Se'n cansa de seguida i vol canviar d'instrument. Es dirigeix a la capsa.

Davant la instrucció: *Guarda tu els bongos a la caixa*. No els agafa, només espera a que li doni un nou instrument que ha vist i diu: *Ete!* Jo li repeteixo: *Guarda els bongos a la caixa*. Però no els agafa per guardar-los sinó que empeny la meua mà perquè els deixi a dins la capsa. Espera que li doni el nou instrument que ha demanat.

PICAROLS 05' 05''- 06' 51''

Mentre trec els picarols de la capsa els mira fixament esperant a que els hi doni alhora que emet un so. Pregunto: *Saps què és això?*. No respon i allarga la mà per agafar-los.

Jo li dic: *Són uns picarols*. Ella respon clarament mentre els agafa: *Picarols*.

Se'n va al mirall i els mou alhora i de forma coordinada mentre fa estereotípies verbals. També els agafa i estira els braços per mira-se'ls com pengen. Són de colors. Li dic: *Mou-los perquè sonin*. I ho fa. Els agafa prou bé però l'ajudo perquè els agafi correctament i es deixa.

Segueix fent sonar els picarols alhora que es mira al mirall i fa estereotípies verbals, algun salt, somriu, diu alguna paraula que no s'acaba d'entendre, o bé es queda mirant els picarols sense fer-los sonar.

Para de tocar. Pregunto: *T'agraden els picarols, Judit?*. No respon. Agafa els picarols i fa xocar un picarol contra l'altre. Torna a fer-los sonar com abans.

Se'n cansa i els tira a la capsa. Espera que jo li doni un nou instrument.

XINXINES 06' 51"- 07' 45"

Pregunto: *Saps què és això?*. Ella respon amb un to molt baix: *Xinxines*. Li dic: *Com? Xinxines*. Respon alt i clar: *Xinxines* mentre les agafa correctament.

Repeteix la mateixa dinàmica. Se'n va al mirall i mentre fa sonar l'instrument es mira fixament al mirall, dient alguna paraula que no s'entén alhora que somriu. Toca les xinxines movent les mans damunt i avall fent xocar cada xinxina. També fa xocar l'una contra l'altra com si fossin dos plats alhora que emet un so. Quan es cansa torna a la capsa i les desa.

07' 45"- 13' 00"

Quan li dic que ja s'han acabat els instruments i li pregunto: *Quin t'agrada més Judit?* No respon. Li pregunto: *Vols agafar-ne un tu?* Respon amb una ecolàlia immediata: *Un tu*. Repeteixo en varies ocasions: *Quin t'agrada més?* No respon. No manté contacte visual amb mi mentre li parlo.

L'agafo de la mà per què em miri i li pregunto: *Quin instrument vols tocar?* Ella respon dient varies paraules de les quals només puc entendre *Tocar toeta* que em fan pensar que ha dit "Tocar trompeta".

Aleshores li dono una instrucció més clara i zenzilla: *Agafa un* mentre obro la capsa. Ella agafa un kazú que hi ha a la capsa que no havia tret abans de començar la sessió i que no funciona. Immediatament se'l posa a la boca i bufa per fer-lo sonar sense que jo li digui res però no surt cap so.

Jo li dic: *Està trencat Judit*. Ella continua bufant per una banda i per l'altra però el kazú no emet cap so.

Torno a donar-li la instrucció: *Agafa un instrument*. Deixa caure el kazú a la capsa, remena la capsa i es decideix pels bongos.

Pregunto: *Vols els bongos Judit?*, i ella respon: *Els Bonbos!*

Toca els bongos amb les dues mans, una a cada bongo. Primer fluix i després amb més intensitat, amb bona coordinació oculo-motriu encara que en algun moment es despista i mira cap a una altra banda. Quan no manté tota la seva atenció i concentració en tocar els bongos mira a la capsa mentre toca i ràpidament s'hi dirigeix per agafar un altre kazú que ha vist. Bufa i com que no emet cap so el desa i continua amb els bongos.

Mira a la capsa. Ha vist algun instrument que vol i diu: *El iufo*. No entenc què ha volgut vol però la mestra que grava em diu que volia dir *Xilòfon*. Això pot ser perquè ha agafat la baqueta de la caixa xinesa, la qual s'assembla molt a la del xilòfon. Agafa la caixa xinesa i se'n torna al mirall. Entra un company a la USEE però no li fa cap cas.

Mira l'instrument i es mira al mirall. Quan li dic: *Judit, toca l'instrument*. Ho fa i ho acompanya amb moviments del cos però suaument, sense gaire gana. Comença a passar la baqueta per sobre de la caixa xinesa, com si l'acariciés.

Quan li dic: *Vols tocar un altre instrument?* Tornem a la caixa.

Li dic: *Agafa un instrument. Quin t'agrada?*. S'ho pensa i crida: *Triangle!*

Jo li dic: *Agafa'l*. I ho fa.

Posa el dit dins la corda que té el triangle per agafar-lo i el toca amb la baqueta metàl·lica, el fa girar i mira fixament com dóna voltes alhora que somriu. El posa a terra; torna a tocar; seu a terra i emet sons i estereotípies verbals mentre pica suaument.

Arriben els seus companys a la USEE.

[...] (Parlo amb la mestra d'Educació Especial i tutora de la USEE que ha gravat la sessió sobre com ha anat i parlem de quins són els instruments que més li han agradat a la Judit i en aquest moment ella entra a la USEE i decideixo realitzar la següent activitat per tal que ella esculli els instruments que més li agradin).

Posem tots els instruments de “La capsa de la música” al terra per tal que la Judit triï els que més li agradin. Ella agafa els pals i comença a tocar. Els desem a terra.

Judit, quin t’agrada més? Respon amb to ben alt: *Ete!*

Li pregunto: *Quin?* Ella respon amb un seguit de paraules de les quals només entenc la última (*Ete*) però ho diu amb una entonació com si estigués fent una pregunta. Aleshores li dic: *Quin? Agafa’!* Ella gafa els picarols i li pregunto *T’agraden els picarols?* No em mira ni em respon, només mira els picarols. Li dic: *Fes-los sonar.* Ho fa de manera immediata i para per mirar-se’ls alhora que fa una estereotípia verbal i diu: *Mama, papa.*

Pregunto: *Quin més t’agrada? Deixa aquí els picarols* (alhora que senyalo amb el dit al terra per a que els deixi). Ni respon a la meua pregunta ni deixa els picarols. Fa sonar els picarols amb molta força, amb un moviment semblant al de l’aleteig d’una estereotípia, alhora que tanca els ulls.

Li dic: *Desal’s aquí.* Seguidament la mestra també li diu: *Molt bé, ja està!* Continua fent-los sonar amb força i finalment els llença al lloc on estaven.

Li torno a preguntar: *Quin més t’agrada?* Respon: *Xines, xines!!* i les agafa. Les fa sonar primer amb una bona coordinació oculomotriu però ràpidament deixa de mirar les xinxines i mira càmera alhora que va tocant.

Li dic: *Molt bé, ja està!*. Continua fent-les sonar i de cop les llença per deixar-les al seu lloc.

Li torno a preguntar: *Quin més t’agrada Judit?* Respon: *Maraques, maraques!* Mentre les fa sonar totes dues alhora, diu: Mamà!, papà! Va mirant a càmera alhora que toca les maraques.

Es col·loca les dues maraques a una mà i amb l’altra mà toca els bongos, després els pals, segueix amb els picarols i, per últim, torna a agafar un pal per picar-lo contra l’altre.

Li torno a preguntar: *Judit, quin més t’agrada?* Ella respon: *Maraques!!* I les toca amb les dues mans. Seguidament prova de toca rels bongos utilitzant les maraques amb com a baquetes. No li convenç i decideix deixar les maraques per tocar els bongos amb les mans alhora que somriu i ho acompanya emetent un so repetitiu amb la lletra i, potser una estereotípia verbal.

[...]

SESSIÓ 1	
ALUMNE PARTICIPANT	Pau
DATA	16/05/2013
HORA	10h a 11h
LLOC	USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial)
DURACIÓ DEL VIDEO	08' 51''

Inici: Presentació al Pau de “La capsa de la música”, una capsa que conté diferents instruments musicals (maraques, pals, caixa xinesa, triangle, bongos, picarols i xinxines), tots ells de percussió.

00' 00''- 00' 20''

Presento al Pau “La capsa de la música”. Davant la pregunta: *Saps què és això, Pau?* Respon amb ecol·làlies immediates del que jo dic i s'acosta amb interès i col·labora a obrir la capsa amb la mà i amb el gest d'ajudar a obrir-la.

Jo dic: *És una capsa.* Ell repeteix: *Una capsa.*

Jo dic: *De la música.* Ell Repeteix: *De la música.*

Jo pregunto: *Vols que t'ensenyi què hi ha a dins?* I ell contesta: *Sí.*

MARAQUES 00' 25''- 01' 01''

Mentre jo fico la mà a la capsa per treure el primer instrument, ell espera encuriolit ajupint-se per veure què hi ha o quin instrument trauré. Li ensenyo el primer instrument (la maraca), el toca i el reconeix.

Aleshores entra algú a l'aula i ell hi para atenció però segueix tocant amb les mans la maraca que jo aguanto i intenta sacsejar-la però sense mirar-la. Jo ho ignoro i no deixo de parar atenció en l'activitat.

Quan li pregunto: *Saps què és això, Pau?* Deixa de fer cas als altres estímuls (algú està entrant a l'aula, hi ha soroll a fora al passadís, etc.) i respon amb una paraula que no entenc, alguna cosa com: *Que pinc.*

Aleshores li dic: *És una maraca.* I ell repeteix: *És una maraca.* L'agafa amb una mà correctament i la mou una vegada per fer-la sonar sense sorprendre's pel so que produeix.

Mentrestant trec l'altra maraca de la capsa i la sacsejo per fer-la sonar i ell estira el braç per agafar-la. Jo sacsejo la maraca i li dic: *Fes-la sonar.* Ell somriu encara més i fa sonar la seva maraca tot content. Li dono l'altra maraca i les agafa les dues, posant-les una al costat de l'altra mentre se les mira somrient. Les sacseja per a que sonin.

Ho fa amb força i amb moviments coordinats d'ambdós braços però amb certa rigidesa.

Pregunto: *T'agrada com sona?* Ell respon sense mirar-me directament als ulls: *Sí.* I somriu i les fa moure amb molt bona coordinació d'ambdues mans però amb els braços una mica rígids i les espatlles alçades. Torno a preguntar: *Sí?* I respon: *Sí.* Pregunto: *Vols fer-les sonar més?* I ell respon: *Sí.* I toca.

Es queda mirant fixament una de les maraques i li pregunto: *Vols que mirem un altre instrument o vols fer sonar més les maraques?* Respon: *Un altre instrument.*

PALS. 01' 01''- 01' 55''

Davant la invitació a veure un altre instrument, accedeix ràpidament.

Li dono la instrucció: *Desa les maraques a la capsa* i ho fa de manera immediata i espera a que li doni l'altre instrument.

Li dono els pals i li pregunto: *Saps què és això?* Respon: *Els pals.* Li dic: *Molt bé! Què els coneixes?* Però no respon. Agafa els pals i els fa sonar però no els agafa correctament per picar.

Saps com s'agafen? Silenci però al final respon: *Sí*. Li agafo les mans per ensenyar-li com agafar-los correctament i es deixa. Li dic: *Agafa'l així (mà esquerra) i amb l'altre pica a sobre* i ho fa. Para de picar, em mira directament als ulls i somriu. Mira a la càmera.

Davant la pregunta: *T'agrada?* En Pau respon: *T'agrada*.

Els fa sonar una mica més i comença a moure les cames com si estigués impacient. Aleshores li pregunto: *Vols que mirem un altre?* S'excita, em deixa ràpidament els pals a la capsa i respon: *Un altre!*

Li dic: *Desa els pals a la capsa*. Ho fa i espera a que jo li doni un nou instrument.

BONGOS. 01' 55"- 03' 10"

Pregunto: *Que els coneixes?* Respon: *Coneixes*.

Li dic: *Són uns bongos*. Respon: *Pongos*. Li rectifico: *Bongos*.

Els toca amb una mà a cada bongo, alternant-les i també amb les dues alhora. Somriu i fa una petita estereotípia després de tocar un ritme amb els bongos. Ara prova de tocar primer un bongo amb les dues mans i després l'altre alhora que diu: *I l'altre?* Aleshores li dic: *i els dos alhora?* Respon tocant els dos bongos alhora i fent una ecolàlia immediata del que jo he dit.

Fa un ritme amb bona coordinació óculo-manual i para. Aleshores toco un ritme amb els bongos. Ell em contesta repetint el ritme que he fet jo. Tornem a repetir la mateixa dinàmica. Ell somriu i s'espera a que jo acabi de fer el ritme per repetir-lo.

Jo estic aguantant els bongos i li dic: *Vols agafar-los tu?* Respon: *Sí!* Repeteix i torna a picar i picar.

Pregunto: *T'agraden els bongos?* Respon *Sí! Un altre?* Dirigint-se a la capsa.

Li dic mentre li dono els bongos: *Guarda tu els bongos a la capsa*. I ho fa.

XINXINES: 03' 10"- 04' 33"

Pregunto: *Saps què és això?*. No Respon. Espera encuriós i somrient.

Són unes Xinxines. Respon: *Xinxines*.

Li ensenyo com agafar-les i dues maneres de tocar-les abans de donar-li les xinxines. Ell mira atentament com ho faig fixant la vista en el que estic fent i mirant-me als ulls. Les fa sonar però com que no sap agafar-les bé no segueix experimentant amb l'instrument. Em mira als ulls. L'Ajudo a col·locar-se-les bé (es deixa) i torna a provar. Sembla que no li acaben d'agradar i diu: *Un altre*. Li pregunto: *Vols un altre?* Contesta: *Sí*.

Li dic: *Guarda-les al seu lloc!*. Ho fa immediatament.

TRIANGLE 04' 33"- 06' 31"

En Pau veu un nou instrument. Li pregunto: *Saps quin instrument és aquest?* Respon: *El triangle!*.

No el sap agafar. L'ajudo ensenyant-li com agafar-lo correctament. No té una bona motricitat fina. Li costa molt agafar-lo, no fa força per aguantar el triangle i estem força estona fins que ho aconsegueix. Finalment ho aconsegueix i el fa sonar. Com amb les xinxines, no li acaba d'agradar i se'n cansa aviat. Es dirigeix cap a la capsa i li pregunto: *Vols fer-lo sonar més?* Ell respon: *No*. Pregunto: *El guardem?* Respon: *Sí*.

Davant la instrucció: *Deixa'l a la capsa*. Ell ho fa i espera que li doni un nou instrument.

PICAROLS 06' 31"- 07' 22"

Pregunto: *Saps què és això?*. Repeteix tot somrient: *Què és això*.

Jo li dic: *Són uns picarols*. Ell respon mentre els agafa: *Picarols!*

Té dificultat per agafar-los correctament. L'Ajudo i els sacseja amb certa rigidesa de braços. Somriu.

Pregunto: *T'agraden els picarols?* Respon: *No!* Li pregunto: *Els guardem?* Respon: *Sí!*

Davant la instrucció *Deixa'ls a la capsa ho fa i espera que li doni un nou instrument.*

CAIXA XINA 07' 22"- 08' 00"

Pregunto: *Saps què és això?* No respon. Toco la caixa xinesa i ell se la mira fixament alhora que somriu en escoltar el seu so.

Li dic: *Saps què és?* Repeteix: *Què és?* Jo contesto: *És una caixa xina.* Li pregunto: *Vols tocar-lo tu?* Respon dient que no però l'agafa igualment.

Repeteix la mateixa operació. Pica l'instrument; se'l mira, el gira, torna a picar amb més intensitat. Cada cop que el toca aspira aire alhora que tanca les dents produint un so. Quan es cansa torna a la capsa i la desa.

Quan li dic que ja s'han acabat els instruments es posa neguitós i repeteix: *No hay més!*

Li pregunto: *Quin t'agrada més Pau?* No respon. Repeteixo en varies ocasions: *Quin t'agrada?* Respon: *Quin t'agrada?*

Li dirigeixo la barbeta cap amunt perquè em miri als ulls i li dic: *Agafa un!* Respon: *Agafa un!*

Respon: *Agafa un.* Li torno a dir que n'agafi un i agafa un picarol però el deixa ràpidament i es separa de la caixa per anar cap a l'altra banda de la classe.

Li pregunto: *Vols que toquem les maraques?* Repon: *No!*

I els bongos? Respon: *No!*

I la caixa xina. Respon: *No!*

I el triangle? Respon: *No!*

Li pregunto: *Ho guardem?* Respon: *Guardem.*

Pregunto: *Sí?* Respon: *Sí!*

SESSIÓ 2	
ALUMNE PARTICIPANT	Judit
DATA	17/05/2013
HORA	9h a 10h
LLOC	USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial)
DURACIÓ DEL VIDEO	2' 41'' + 0' 28'' + 8' 33''

Provem de fer la sessió primer amb la Judit però com que no és mostra gaire predisposada per fer l'activitat, faig la sessió amb en Pau i després ho tornem a provar amb la Judit.

00' 00'' – 2' 41''

Presento la capsa de la música a la Judit, on posa el seu nom. Li dic: *És la capsa de música de la Judit; vols veure què hi ha?* Ella respon: *Tambons!* i obre la tapa de la capsa.

Pregunto: *Què és això?* I ella respon: *Xinxines*, mentre les agafa i les fa sonar.

Pregunto: *T'agraden les xinxines?* I respon que sí mentre continua manipulant-les.

Li demano que me les deixi sobre les meves mans alhora que col·loca les mans davant seu i ho fa.

Li proposo un joc, m'adreço a ella mirant-la als per tal de mantenir el contacte visual. Estableix el contacte visual amb mi però no el manté durant gaire estona. Li explico que primer jo faré un so amb l'instrument i ella l'haurà de repetir.

Després de picar un cop amb les xinxines ella es queda escoltant com ressona el so que emeten. Li dic: *Ara tu*. Ella agafa les xinxines alhora que diu el seu nom i comença a tocar-les amb una bona coordinació óculo-manual. Quan es cansa me les llença sobre meu. Ho torno a provar. Quan toco les xinxines ella diu alt i clar: *Els tambons!* Alhora que senyala i mira els bongos. Deixo les xinxines al terra, just davant d'ella i li dic: *Ara tu Judit*. Ella sembla que ho entén, les agafa, repeteix el mateix ritme que he fet jo i me les torna a tirar.

Ho repetim. Aquesta vegada marco tres pulsacions amb les xinxines. Ella espera el seu torn i quan he acabat de tocar estira els braços per agafar els xinxines. Se les dono i li dic: *Ara tu*. Les agafa correctament i repeteix el repeteix el ritme que he fet continua picant i mentre fa sons es belluga i s'autoestimula amb el so de manera espontània mentre es mira els prestatges de la paret i sense atendre a la meva instrucció.

Me les torna a llançar. I repeteixo la mateixa dinàmica però respon de la mateixa manera que en l'intent anterior.

Somriu i sembla que li agrada el so ressonant de les xinxines.

[...]

00' 00'' – 00' 28''

Tornem a repetir la sessió anterior i li dono la següent instrucció: *Judit, primer ho faig jo, mira'm*. Ella somriu mentre escolta atentament el so que emeten les xinxines.

Li dic: *Ara tu Judit!* Les agafa i les toca però no està seguint la dinàmica de l'activitat sinó que s'estimula sensorialment amb elles. No es mostra tant predisposada a realitzar l'activitat com abans.

[...] (Després de fer la sessió amb en Pau, ho torno a intentar amb la Judit. Aquest cop amb els bongos)

00' 00'' – 08' 33''

Presento a la Judit els bongos. Li pregunto: *Com es diuen Judit?* No respon. Li dic: *Es diuen Bongos, Judit*. Ella repeteix: *Els bongos*. Piquem totes dues de forma lliure, però primer una i després l'altre. Sap esperar a que jo acabi de tocar i toca quan he acabat. Repeteix el ritme que he realitzat, però de seguida es cansa i se'n va; no li interessa l'activitat.

Tornem a provar i quan li dic: *Judit, primer toco jo i després la Judit!* Faig un ritme concret i li dic: *Ara la Judit.* Toca però sense ni tan sols mirar l'instrument.

No presta cap interès en l'activitat

Tornem a començar: Primer piquem els bongos de manera aleatòria i ella ho fa picant l'instrument amb molta energia. Li agafo la cara i la miro als ulls. *Judit mira'm!. Començo jo!* Faig un so i ella el repeteix sense cap problema, però sense cap interès i diu: *Bravo!* Perquè algú ha entrat i ha fet una foto amb flash.

Després de fer l'activitat A seguint la dinàmica d'aquesta, la Judit diu: *Adiós, adiós...*

Li pregunto: *Vols que agafem la capsula de música de la Judit?* Respon: *No*

Agafem la capsula i dintre hi ha els picarols. Sembla no parar atenció. L'obro i veig que no hi són les maraques. Vaig a buscar-les i en aquest moment ella obre ràpidament la capsula i agafa els picarols mirant què faig com si no ho pogués fer. La Judit els mira i els manipula durant una estona. Provem a realitzar l'activitat B. Entén i respon correctament quan li dono la instrucció per a que agafi un instrument o el desí a la capsula. Tot i així no segueix la dinàmica de l'activitat ni mostra interès per aquesta.

Juga i s'autoestimula amb l'instrument que té a la mà. Està molt dispersa i molt poc receptiva.

Es col·loca correctament i ho tornem a provar. Respon correctament tocant les maraques quan dic *Ja* però no para quan dic *Stop*.

Es cansa i diu: *Adiós!*

Ho provem amb els picarols però succeeix el mateix que acaba de passar amb les maraques. Comença a jugar amb els picarols, a mirar-se'ls i autoestimar-se sensorialment amb ells. Deixem el joc.

SESSIÓ 2	
ALUMNE PARTICIPANT	Pau
DATA	17/05/2013
HORA	9h a 10h
LLOC	USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial)
DURACIÓ DEL VIDEO	0' 39'' + 11' 39'' + 4' 48'' VÍDEO 307 + 308 + 310

00' 00'' – 00' 39''

En Pau no es mostra interessat per fer la sessió, diu que no a tot.

[...] (Surten a fora amb la mestra d'Educació Especial de la USEE per deixar "el no" a fora al pati i entrar a l'escola preparat per treballar. És una dinàmica que fan cada vegada que en Pau es nega a fer un activitat)

00' 00'' – 11' 39''

Proposo un joc a en Pau i li dono la instrucció: *Anem a fer un joc: primer toco jo i després tu. Preparat?* Ell respon: *Preparat!*

Iniciem el joc: Jo faig un ritme tocant els bongos i ell l'ha de repetir. Fem diferents ritmes que repeteix unes vegades de manera encertada i altres no.

Després invertim el joc. En Pau toca els bongos fent un ritme i jo el repeteixo. Això li agrada molt. Ell repeteix diferents ritmes que jo repeteixo. Està molt content i somriu mentre ho fa.

En un moment donat fem canvi i sóc jo que repeteixo el que en Pau marca. Ho fa amb precisió.

Fa diferents ritmes, posiciona les mans sobre el bongo amb diferents posicions i intensitat.

00' 00'' – 04' 48''

Tornem a obrir la capsa de la música amb en Pau. Aquesta vegada només hi ha dos instruments per triar en aquest joc. Tria la maraca.

Pregunto: *Saps que és això?*. Respon: *Maraques*.

La Judit que no ha estat gens receptiva en la seva sessió, agafa els picarols de la capsa de'n Pau i se'ls emporta.

En Pau protesta i abraça les maraques alhora que diu: *No Judit, ara li toca al Pau*.

Recupero els picarols i mentre en Pau sacseja les maraques amb molta força, somriu.

Li dic: *Molt bé, Pau! I aquests, saps què són?*. Respon: *Picarols*.

Té certa dificultat de motricitat fina per col·locar-se correctament els picarols a la mà i em demana: *Ana, m'ajudes?*

L'ajudo a col·locar-los bé i els fa sonar amb força i bona coordinació mentre somriu. Es mostra atent al joc i els moviments són una mica rígids.

Els desem a la capsa i iniciem l'activitat B.

Li dic: *Agafa una maraca*: Respon: *Maraca!*.

Li dono la següent instrucció: *Quan jo digui "Ja!", mourem la maraca i cantarem una cançó. Quan jo digui "Stop", pararem*. Ell respon: *Stop!*

Segueix la instrucció però es cansa de seguida i diu: *No vull*.

Repetim l'activitat amb els picarols i seguim la mateixa dinàmica. Entén la dinàmica del joc, sap esperar i actuar quan toca segons les instruccions *Ja* i *Stop*. La seva interacció a través de l'instrument en la dinàmica de l'activitat és molt bona.

[...]

Després de seguir repetint l'activitat anterior, deixa l'instrument a la capsa. S'ha cansat.

Li dic: *Agafa una maraca, Pau!* Respon: *No vull triar*.

SESSIÓ 3	
ALUMNE PARTICIPANT	Pau
DATA	22/05/2013
HORA	9h a 10h
LLOC	USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial)
DURACIÓ DEL VIDEO	8' 31'' + 1' 48'' + 1' 49'' + 3' 42'' + 1' 56''

00' 00'' – 08' 31''

Iniciem la sessió amb la capsa de la música d'en Pau. Només hi ha un instrument.

Li dic: *Que te'n recordes de la capsa de la música d'en Pau? Mirem què hi ha dins?* Respon: *Què hi ha dins?*

Jo dic: *Què és això?* Respon: *Què és això?*

Pregunto: *Te'n recordes com es deien?* Respon: *Com es deien!*

Li dic: *Són uns bongos.* Respon: *Uns bongos!*

Pregunto: *Vols tocar-los?* Respon: *Sí.*

Ens col·loquem correctament per tocar i en Pau fa un ritme que jo repeteixo.

Això li agrada. Està content perquè ell marca el ritme del joc i sóc jo la que el segueix. La interacció entre tots dos és molt bona. Ell està molt actiu i participatiu. Toca l'instrument experimentant diferents maneres de tocar-lo i de fer-los sonar (amb la mà oberta, amb la mà tancada, fregant el bongo amb la mà, picant a sobre ben fort, etc.). La coordinació óculo-manual és bona.

En un moment donat del joc toco un ritme diferent al que ell em marca per veure si em segueix. No se n'adona.

Després de diferents ritmes copsa el canvi i ell comença a repetir el que jo marco.

[...]

Tornem a canviar i en Pau marca el ritme i jo el segueixo [...]

Li pregunto: *Que t'ha agradat, Pau?* Respon: *Sí*

Pregunto: *Vols que t'ensenyi un altre instrument?* Respon: *Sí.*

00' 00'' – 01' 48''

Iniciem la sessió amb la capsa de la música d'en Pau. Hi ha dos instruments.

Tria els picarols i comencem a fer repeticions de sons però passen companys pel davant i el despiten bastant del que intentem fer.

Deixem el joc.

00' 00'' – 01' 49''

Agafem una maraca cadascun i repetim la instrucció: *Quan jo dic "Ja!" movem les maraques i cantem una melodia. Quan jo dic "Stop!" hem de parar.*

En Pau segueix correctament la instrucció donada. Però no canta.

Ara és ell qui dirigeix l'activitat donant les instruccions de tocar o parar.

Li agrada molt aquesta activitat i interacciona correctament a través de l'instrument sabent esperar i actuar quan toca. Està molt content, però no es capaç de cantar mentre movem les maraques.

[...]

00' 00'' – 03' 42''

Tornem a agafar la capsa de la música d'en Pau i repetim l'activitat anterior.

En Pau ha de dirigir el joc. Quan diu *ja!* Movem les maraques i cantem i quan diu *stop!* hem de parar.

Li agrada molt aquesta activitat i interacciona molt content. Se n'adona que ell controla i dirigeix el joc i que jo segueixo les seves instruccions. Està molt content i mou la maraca amb energia. Continua sense cantar mentre movem les maraques.

[...]

Intervé en el joc la Judit i en Pau s'enfada molt. Diu: *No! És la capsa d'en Pau!*

Li dic: *Vols que jugui la Judit també?* Respon molt enfadat: *No!* i li pren a la Judit els picarols de la capsa.

Jo dic a la Judit que esperi, que després jugarà ella. En Pau li diu: *A la caixa. Tu a la caixa. Després a la caixa!*

Aquesta situació fa que en Pau vulgui jugar amb més ganes perquè ha fet fora del joc a la Judit.

Ara marca ell el ritme i dirigeix l'activitat dient *Ja!* i *Stop!* Ho diu fort i clar i toca amb energia. Ara canta la cançó ben fort. Ha entès perfectament la dinàmica de l'activitat i li encanta dir *Stop* i riu i s'excita en veure que jo segueixo les seves instruccions.

00' 00" – 01'46"

Canviem d'instrument i realitzem l'activitat B que hem fet abans però ara amb els picarols.

Ara ja no cal que li expliqui la dinàmica de l'activitat. Entén i dirigeix perfectament l'activitat i, a més, li agrada molt ser ell qui decideix quan iniciem i quan parem de tocar.

Es cansa de tocar els picarols i quan li pregunto: *Ho tornem a fer amb els picarols?* Em diu amb decisió: *NO!*

Vol canviar a les maraques. Tornem a repetir l'activitat i en Pau toca les maraques amb molt bona coordinació óculo-manual.

Li dic: *Molt bé, Pau!* Ell està molt content i molt satisfet. Somriu.

Li pregunto: *Guardem la capsa.* No contesta però li posa la tapa. El joc s'ha acabat i s'ho ha passat molt bé.

SESSIÓ 3	
ALUMNE PARTICIPANT	Judit
DATA	22/05/2013
HORA	9h a 10h
LLOC	USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial)
DURACIÓ DEL VIDEO	0' 30'' + 0' 44'' + 1' 32'' + 1' 01'' + 2' 34'' + 3' 52''

[...] Mentre la Judit i jo esperàvem que arribés la seva tutora de la USEE per gravar les sessions ens hem posat a tocar els bongos juntes i ha fet correctament l'activitat A d'imitar un ritme amb els bongos i saber esperar el torn.

00' 00'' – 00' 30''

Juguem a experimentar amb els bongos amb la Judit. Comença a tocar-los i fa ritmes de manera aleatòria, sense cap intenció de marcar un ritme concret. No li interessa el joc i se'n va.

00' 00'' – 00' 44''

Tornem a intentar-ho. No presta cap atenció. Mira cap a un altre lloc. Li agafo la cara i la miro directament als ulls per explicar-li la dinàmica de l'activitat que vull realitzar: *Judit, ara toco jo i després tú*. Com que no li interessa mira cap a un altre lloc.

00' 00'' – 01' 32''

Iniciem l'activitat A un altra vegada. Jo marco un ritme amb els bongos amb les dues mans i la Judit el repeteix però amb una sola mà

Repetim el ritme varies vegades però malgrat jo marco un ritme amb les dues mans, ella insisteix en fer-ho amb una mà.

Es cansa i se'n va al racó dels coixins.

Jo m'acosto fins on està ella.

Jo dic: *Va, ara toca la Judit*. Ella marca un ritme. Jo el repeteixo [...]

No se sent motivada ja que no li interessa l'activitat i dona una empenta als bongos i tot rient diu: *Joguines*.

Emet sons i fa estereotípies verbals.

00' 00'' – 01' 01''

Com que no vol fer el joc la mestra m'ajuda a col·locar-la ben assegurada als coixins. Jo em col·loco davant d'ella i amb els bongos col·locats entre les dues, els toco i li dic: *Ara la Judit*. Ella no no mostra interès, s'estira i repeteix el ritme però sense ganes ni coordinació óculo-manual. Intenta picar els bongos amb el peu.

No té cap intenció d'interaccionar a través de l'instrument.

[...] (Davant del poc interès i predisposició per fer l'activitat, decideixo tornar-ho a provar però aquest cop amb unes trompetes de cartró que tinc)

00' 00'' – 02' 34''

Provem a fer l'activitat amb la trompeta. Somriu quan la veu i vol agafar-la per bufar, però jo li dic que ha d'esperar-se.

Toco una de les trompetes i li agrada molt el so que fa; somriu molt contenta.

Li explico en què consisteix el joc. La instrucció és: *Primer toco jo i després tu*. Ha d'esperar el torn i bufar quan toqui. Mira atentament la trompeta.

Iniciem la dinàmica de l'activitat però li costa esperar el torn i tocar quan toca. Tot i que li indico amb demandes el que ha de fer i, fins i tot, ajudant-la amb la mà, li costa.

[...]

Es cansa, torna a estirar-se als coixins i desa el joc.

00' 00" – 03' 52"

Agafem la capsa de la música de la Judit.

Li dic: *És la capsa de música de la Judit. Mirem què hi ha?*

Ella obre la capsa. Hi ha les maraques i els picarols.

Li dic: Què hi ha? Respon: *Picarols.*

Ella agafa els picarols amb molta precisió manual i els sacseja fent ritmes continuats. Li demano un dels picarols i iniciem l'activitat B.

Li explico: *Judit! Quan jo digui "Ja!" toquem i cantem. Quan digui "Stop" parem!*

No segueix el ritme ni canta. Fa moviments aleatoris i a més, per mostrar que no li interessa el joc, dirigeix la mirada cap un altre lloc mentre es treu el picarol de la mà.

Li proposo. *Provem amb les maraques, Judit? Vine, que provarem amb les maraques.*

Ella respon: *Maraques!*

Li dic: *Judit! Quan jo digui "Ja!" toquem i quan digui "Stop" parem!* Respon: *Parem!*

No vol seguir el joc, es dedica a picar la seva maraca contra la meva, no segueix la dinàmica de l'activitat respectant el torn i actuant quan toca segons la instrucció que li dono. No canta la melodia.

SESSIÓ 4	
ALUMNE PARTICIPANT	Judit i Pau
DATA	31/05/2013
HORA	9h a 10h
LLOC	USEE (Unitat de Suport a l'Educació Especial)
DURACIÓ DEL VIDEO	3' 47'' + 0' 20'' + 0' 27'' + 2' 07''

00' 00'' – 03' 47''

00'00'' Iniciem la sessió, aquesta vegada amb la Judit i en Pau asseguts a terra per fer les activitats A i B de forma conjunta.

Obrim la capsa de la música on hi ha els bongos i les maraques. En Pau agafa les maraques i se les ensenya a la Judit. Com que ja coneixen el joc en Pau es mostra molt assertiu, la Judit sembla que no tant.

Jo els dic: *Què són això*. En pau respon: *Les maraques*. La Judit no diu res.

Dono una maraca a cadascú i els dic que toquin per experimentar amb l'instrument.

Pregunto: *Què us enrecordeu del joc, Pau i Judit?* Només respon en Pau dient: *Sí*. Els recordo en què consisteix el joc: *Quan digui "Ja!" toquem i cantem, i quan digui "Stop" parem de tocar*.

Em col·loco al costat de la Judit per ajudar-la a fer l'activitat i ensenyar-li com fer-ho ja que no està gaire atenta i no estableix contacte visual ni amb mi ni amb en Pau, només mira a la càmera o a una altra banda.

Abans de començar dic: *Stop* perquè parin de tocar i es preparin per començar. En Pau para i es prepara mentre que la Judit repeteix el que acabo de dir: *Stop*.

Dono la instrucció: *Ja!* En Pau somriu alhora que canta i toca la maraca fins que acaba de cantar la melodia i diu *Stop*. La Judit no canta, mira a la càmera que la té davant i just quan en Pau diu *Stop* mira fixament els bongos que hi ha a dins de la capsa i els toca utilitzant la maraca que té a la mà.

Controla el joc perfectament. Repetim l'activitat en diverses ocasions. En Pau entén perfectament la dinàmica de l'activitat i la dirigeix cantant i dient *Ja* i *Stop* quan toca. Sap esperar i actuar segons la dinàmica de l'activitat. La Judit no se sent gens motivada ni mostra interès per l'activitat. La Judit pica la maraca contra la d'en Pau i ell s'allunya per evitar que ho faci. La Judit no interacciona, no canta. A vegades sembla que entén la dinàmica de l'activitat perquè fa sonar i deixa de tocar la maraca quan toca però la majoria de vegades no és així ja que no sap esperar i actuar quan toca segons la dinàmica de l'activitat. A més, no manté una bona coordinació òculo-manual, mira cap a un costat i para atenció a altres estímuls de l'entorn com el fet que l'estiguin gravant.

03' 30'' La Judit s'ha donat un cop al genoll amb la maraca i diu molt fluix: *M'he dao un coco*.

03' 39'' La Judit diu alt i clar: *Aigua!* Deixem el joc.

[...] (Han anat a beure aigua amb la mestra de la USEE i ja han tornat)

00' 00'' – 00' 20''

Iniciem la mateixa activitat d'abans però ara amb els bongos.

A en Pau li encanta i participa activament i dirigeix l'activitat. Li encanta dir *Stop* i veure que tots hem de parar.

En canvi, la Judit ha iniciat el joc cantant una part de la melodia però no té interès per l'activitat. Porta una baldufa a la mà. Toca els bongos però aviat es cansa, s'aixeca i marxa. Aleshores en Pau diu: *Oh! Vaia la Judit...*

[...] (La mestra de la USEE li treu la baldufa de les mans a la Judit i li diu que ha de posar-se a treballar i que després podrà jugar amb la baldufa perquè ara no toca. La Judit vol tan sí com no la baldufa i es posa a plorar).

00' 00" - 00' 27"

Tornem fer l'activitat B. La Judit té els ulls ploroso. No para atenció en l'activitat, toca de tant en tant els bongos amb una mà sense gaires ganes i sense una coordinació óculo-manual ja que està mirant cap a una altra banda. Pica els bongos i en un moment donat es posa a plorar.

Mentrestant, en Pau dirigeix l'activitat cantant enèrgicament, somriu i sembla content.

00' 11" En Pau ha dit *Stop* i la Judit, que no està atenta a l'activitat, ha picat el bongo pensant que havia de tocar. Aleshores en Pau li retira la mà dient-li *Stop*. La Judit torna a tocar el bongo i en Pau li torna a retirar la mà dient-li *Stop*.

00' 15" La Judit mira a la mestra i en veure que té la baldufa s'aixeca per agafar-la.

[...] (Tornem a explicar-li a la Judit que ara no pot jugar amb la baldufa i que quan acabem la sessió ho podrà fer. Com que no té interès per l'activitat decideixo donar-li la trompeta de cartró ja que en l'anterior sessió havia mostrat molt interès per aquesta trompeta i li agrada molt el seu so. A més, en l'anterior sessió semblava que seguia millora la dinàmica de la sessió interaccionant a través d'aquest instrument)

00' 00" - 02' 27"

00' 00" Assec a la Judit entre les meves cames i li explico la dinàmica de l'activitat: *Quan digui "Ja!"*. En aquest moment ella diu: *La Judit*. Aleshores segueixo explicant: *la Judit toca. Quan digui "Stop!", la Judit para*. Durant aquesta explicació la Judit intentava agafar-me la trompeta de les mans. En Pau sembla impacient per realitzar l'activitat i comença a fer-la ell sol mentre jo li acabava d'explicar l'activitat a la Judit.

Els dic: *Ja!* En Pau canta i toca els bongos fins que diu *Stop* i para. La Judit ara sembla entendre la dinàmica de l'activitat ja que toca la trompeta només quan en Pau canta i respon correctament a les instruccions d'en Pau.

01' 20" La Judit ha parat de tocar davant la instrucció d'en Pau, que ha dit *Stop*. Comença a estimular-se amb l'instrument. Jo li pregunto diverses vegades si vol tocar els bongos i no respon fins que finalment diu: *No*. Aleshores li pregunto si vol tocar les xinxines i ella respon: *No!* Li pregunto: *La trompeta?* Ella repeteix: *La tropeta!* Alhora que la fa sonar. En Pau realitza sol l'activitat. Li recordo a la Judit la dinàmica de l'activitat però ella diu alt i clar: *No!*

02' 27" Acabem la sessió.